

บทที่ ๑

ที่มาของคำที่นำมาซ้อนกัน

การที่จะศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยให้สมบูรณ์ทุกด้านนั้น ควรจะศึกษาที่มาของคำที่นำมาซ้อนกันในภาษาด้วย ทั้งนี้เพราะที่มาของคำดังกล่าว เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางภาษานั้นแลกเปลี่ยนกันได้เสมอ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นความคิดเห็นและชนบระเพณีของการใช้คำ ตลอดจนทำให้ทราบความหมายของคำลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงแสดงความคิดเห็นไว้ในหนังสือวิทยาวรรณกรรม ว่า "ที่มาของคำเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะคำมีชีวิตของตนเอง รู้จักเกิดแก่เจ็บตายเหมือนกัน... ครั้นได้ค้นคว้าที่มาของคำ ต่อมาก็ได้แลเห็นว่า คำเป็นองค์พยานแห่งวัฒนธรรม เพราะความหมายของคำตามกาล-เทศะ แสดงความคิดเห็นและชนบธรรมเนียมประเพณีของชนชาติที่ใช้คำนั้น ๆ"^๑

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้เสนอผลการศึกษาที่มาของคำที่นำมาซ้อนกันในภาษาไทย และพบว่าคำที่นำมาซ้อนกันนั้นอาจจัดได้เป็น ๓ ประเภทคือ

- ก. คำภาษาไทยทั้งหมด
- ข. คำภาษาไทยอย่างน้อยที่สุด ๑ คำ ส่วนที่เหลือเป็นคำที่มาจากภาษาอื่น ซึ่งอาจเป็นภาษาบาลี ภาษาล้านสกฤต ภาษาบาลีสันสกฤต* ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาเปอร์เซีย และภาษามลายู
- ค. คำภาษาต่างประเทศทั้งหมด

^๑พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์. วิทยาวรรณกรรม (พระนคร : แพร่พิทยา, ๒๕๐๖) หน้า ๑๓๕ และ ๑๓๗.

*ภาษาล้านสกฤต หมายถึง คำที่นำมาซ้อนกันนั้น เป็นคำที่มีรูปเหมือนกันทั้งภาษาบาลีและภาษาล้านสกฤต

๖.๑ การซ้อนคำภาษาไทยทุกหน่วย

การซ้อนคำที่เป็นด้วยคำภาษาไทยทุกหน่วยนั้น เป็นการซ้อนคำซึ่งเกิดจากการนำคำที่เป็นภาษาไทยมาซ้อนกัน คำว่า "ภาษาไทย" ผู้วิจัยหมายถึงภาษาไทยทั้งที่มีใช้อยู่ในประเทศไทย ทั้งที่เป็นภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาถิ่นใต้ และภาษาถิ่นกลาง หรือเป็นภาษาไทยที่มีใช้อยู่นอกประเทศไทย เช่น ภาษาไทยอานม ภาษาไทยจ้วง ภาษาไทยชว เป็นต้น เพราะการซ้อนคำจำนวนไม่น้อยที่มีคำซึ่งเราทราบความหมายเพียงคำเดียว ส่วนอีกคำหนึ่งเราไม่ทราบความหมายนั้น ปรากฏว่าคำที่ไม่ทราบความหมายเป็นคำไทยที่มีใช้เป็นคำเดียวในภาษาไทยนอกประเทศ เช่น คำว่า "ป๋านซ่อง" เป็นการซ้อนคำภาษาไทย คำว่า "ซ่อง" เป็นภาษาไทยอานมแปลว่า ป๋าน, เรือน^๒ หรือ คำว่า "กล้านาม" เป็นการซ้อนคำภาษาไทยทั้งคู่ แปลว่า "ไม่กลัว, ไม่ครั่นคร้าม" และเป็นภาษาไทยชว^๓ หรือคำว่า "มอมแมม" คำว่า "มอม" ภาษาไทยในประเทศไทย แปลว่า "เปราะเปื้อนด้วยสีม่วง ๆ ดำ ๆ" ส่วนคำว่า "แมม" เป็นภาษาไทยชวแปลว่า "สกปรก"^๔ เป็นต้น

การซ้อนที่ประกอบด้วยคำภาษาไทยทุกหน่วยสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ ๓ กลุ่มคือ

- ๖.๑.๑ การซ้อนคำภาษาไทย ๒ หน่วย
- ๖.๑.๒ การซ้อนคำภาษาไทย ๓ หน่วย
- ๖.๑.๓ การซ้อนคำภาษาไทย ๔ หน่วย

^๒ เรณู วิชาศิลป์, "ระบบการเขียนไทอานม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทอักษรศาสตร์ สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๘), หน้า ๒๔๔.

^๓ Điều Chính Nhim Iu Jean Donaldson, Tai-Vietnamese-English Vocabulary (Saigon : Bô Giáo-Dục Xuất Bản, ๑๙๗๐), P ๑๑๓.

^๔ ibid. P. ๒๑๔.

๖.๑.๑ การช้อนด้วยคำภาษาไทย ๒ หน่วย

การช้อนด้วยคำภาษาไทย ๒ หน่วย หมายถึงการช้อน คำกึ่งกลาง คำกึ่งอื่น ๆ เช่นคำกึ่งเหนือ* คำกึ่งอีสาน** และคำกึ่งใต้*** นอกจากนี้ยังพบว่าคำบางคำเป็นคำร่วมกึ่งคือ เป็นคำที่สามารถใช้เป็นเดี่ยว ๆ ได้ในภาษามากกว่า ๑ ภาษา

เพื่อสะดวกในการเสนอผลวิจัยการช้อนคำกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงจะใช้คำย่อต่อไปนี้

C หมายถึง คำที่ใช้เป็นคำเดี่ยวในภาษากึ่งกลาง

N หมายถึง คำที่ใช้เป็นคำเดี่ยวในภาษากึ่งเหนือ

NE หมายถึง คำที่ใช้เป็นคำเดี่ยวในภาษากึ่งอีสาน

S หมายถึง คำที่ใช้เป็นคำเดี่ยวในภาษากึ่งใต้

C, NE หมายถึง คำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งอีสาน หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งในคำกึ่งกลางและกึ่งอีสาน

C, N หมายถึง คำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งเหนือ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งในคำกึ่งกลางและกึ่งเหนือ

*ผู้ตรวจสอบคำกึ่งเหนือ คือ นางสาวกรรณิการ์ วิมลเกษม อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อายุ ๔๒ ปี บ้านเกิดอยู่อำเภอเมืองจังหวัดน่าน.

**ผู้ตรวจสอบคำกึ่งอีสาน คือ นายสิริวัฒน์ คำวันสา รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อายุ ๔๖ ปี บ้านเกิดอยู่อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม.

***ผู้ตรวจสอบคำกึ่งใต้ คือ นางวิจิณต์ ภาณุพงศ์ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ ๔๘ ปี บ้านเกิดอยู่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา.

C,S หมายถึง คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นกลางและถิ่นใต้

N,NE หมายถึง คำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นเหนือและถิ่นอีสาน

NE,S หมายถึง คำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นอีสานและภาษาถิ่นใต้

C,NE,S หมายถึง คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นกลางภาษาถิ่นอีสานและภาษาถิ่นใต้

C,N,NE หมายถึง คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ กับถิ่นอีสาน หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นกลางภาษาถิ่นเหนือและภาษาถิ่นอีสาน

N,NE,S หมายถึง คำร่วมถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน และภาษาถิ่นใต้

C,N,S หมายถึง คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ กับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นกลาง ภาษาถิ่นเหนือ และภาษาถิ่นใต้

C,N,NE,S หมายถึง คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า คำคำนั้นสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทั้งภาษาถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน และถิ่นใต้

ผลการศึกษาการซ้อนคำ ซึ่งเกิดจากการซ้อนคำภาษาถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน ถิ่นใต้ และคำร่วมถิ่นต่าง ๆ ซ้อนกัน ๒ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๑๓ กลุ่มดังนี้

๑) กลุ่มที่ ๑ เป็นการซ้อนคำต่างถิ่นที่มีหน่วยที่หนึ่ง เป็นคำถิ่นกลางส่วนหน่วยที่สองอาจจะเป็นคำถิ่นอีสาน คำถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลางกับคำถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หรือ คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๑ นี้ สามารถแบ่งออกเป็น ๑๑ พวกคือ

- ๑.๑) C + NE
- ๑.๒) C + S
- ๑.๓) C + C, NE
- ๑.๔) C + N, NE
- ๑.๕) C + NE, S
- ๑.๖) C + C, N
- ๑.๗) C + C, S
- ๑.๘) C + C, NE, S
- ๑.๙) C + C, N, NE
- ๑.๑๐) C + N, NE, S
- ๑.๑๑) C + C, N, NE, S

- ๑.๑) C + NE

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำอื่นอีสาน หมายความว่าหน่วยแรกเป็นคำกึ่งกลาง

ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำอื่นอีสาน มีตัวอย่างเช่น

กวดซัน

ซัดซ้อง

จิตจาง

ปรับใหม่

ซูดจา

หลงหลอ เป็นต้น

๑.๒) C + S

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำกึ่งใต้ หมายความว่าหน่วยแรก เป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำกึ่งใต้มีตัวอย่าง เช่น

จูแล

ศิริน

ถ้ายซาม เป็นต้น

๑.๓) C + C, NE

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำร่วมกึ่งกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่าหน่วยแรก เป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยสอง เป็นคำร่วมกึ่งกลางกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่าง เช่น

กลับคิน

เชิดชู

ไต้ตอย

แพ่พ่าย

แอบแฝง เป็นต้น

๑.๔) C + N, NE

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานหมายความว่า หน่วยแรก เป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยที่สองถิ่น คำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานมีตัวอย่าง เช่น

เกี้ยวซ้อง

คอยท่า* เป็นต้น

*คำว่า "ท่า" นี้ภาษาไทยอาหมแปลว่า คอย เช่นเดียวกัน (เรื่องเดิม, หน้า ๒๔๘)

๑.๕) C + NE, S

การช้อนค่าถิ่นกลางกับค่าร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นใต้หมายความว่า หน่วยแรก
เป็นค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ มีตัวอย่างเช่น

ชี้แจง เป็นต้น

๑.๖) C + C, N

การช้อนค่าถิ่นกลางค่าร่วมถิ่นกลาง กับถิ่นเหนือหมายความว่า หน่วยแรก
เป็นค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ มีตัวอย่างเช่น

มีดมีว

หยุดยั้ง เป็นต้น

๑.๗) C + C, S

การช้อนค่าถิ่นกลางกับค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้หมายความว่าหน่วยแรกเป็น
ค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ มีตัวอย่างเช่น

เคลื่อนคลาด

แย่งชิง

รับรอง

เลวทราม

หนาวเย็น เป็นต้น

๑.๘) C + C, NE, S

การช้อนค่าถิ่นกลางกับค่าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า
หน่วยแรกเป็นค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าร่วมถิ่นกลางอีสานกับถิ่นใต้มีตัวอย่างเช่น

สิ้นสุด เป็นต้น

๑.๘) C + C, N, NE

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งเหนือกับกึ่งอีสานหมายความว่า
หน่วยแรกเป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งเหนือกับกึ่งอีสาน มีตัวอย่างเช่น
เกลียดซ้ง
มากมาย เป็นต้น

๑.๑๐) C + C, NE, S

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งอีสานกับกึ่งใต้ หมายความว่า
หน่วยแรกเป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งอีสานกับกึ่งใต้ มีตัวอย่างเช่น
ทองคำ เป็นต้น

๑.๑๑) C + C, N, NE, S

การซ้อนคำกึ่งกลางกับคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งเหนือ-กึ่งอีสานกับกึ่งใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำกึ่งกลาง ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งเหนือ-กึ่งอีสานกับกึ่งใต้ มีตัวอย่างเช่น

คอดกัว*

คอด ๆ กัว ๆ

เปลี่ยนแปลง เป็นต้น

๒) กลุ่มที่ ๒ เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งเป็นคำกึ่งเหนือ ส่วนหน่วยที่สองอาจเป็น
คำกึ่งกลางหรือคำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งเหนือ

* คำว่า "กัว" ในภาษาไทยลาวแปลว่า "คอด" (เรื่องเดิม, หน้า ๑๔๘).

การช้อนคำกึ่งกลางกับคำกึ่งอื่นในกลุ่มที่สองสามารถแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ

๒.๑) $N + C$

๒.๒) $N + C, N$

๒.๑) $N + C$

การช้อนคำกึ่งเหนือกับกึ่งกลาง หมายความว่าหน่วยแรก เป็นคำกึ่งเหนือ ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำกึ่งกลาง มีตัวอย่าง เช่น

นอนนุ่ม เป็นต้น

๒.๒) $N + C, N$

การช้อนคำกึ่งเหนือกับ คำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งเหนือ หมายความว่า หน่วยแรก เป็นคำกึ่งเหนือ ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งเหนือโดยคำภาษากึ่งเหนือจะปรากฏ ใช้เป็นคำเดี่ยวทีละคำได้ มีตัวอย่าง เช่น

ชักชวน

ป้องกัน เป็นต้น

๓) กลุ่มที่ ๓ เป็นการช้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่ง เป็นคำภาษากึ่งอีสาน ส่วนหน่วยที่สองอาจจะเป็นคำกึ่งกลาง คำร่วมกึ่งกลางกับกึ่งอีสาน หรือคำร่วมกึ่งกลาง-กึ่งเหนือกับกึ่งอีสาน

การช้อนคำกึ่งอีสานกับคำกึ่งอื่น ในกลุ่มที่ ๓ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ พวก คือ

๓.๑) $NE + C$

๓.๒) $NE + C, NE$

๓.๓) $NE + C, N, NE$

๓.๑) NE + C

การซ้อนจากคำถิ่นอีสานกับคำถิ่นกลาง หมายความว่าหน่วยแรก เป็นคำถิ่น
อีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง มีตัวอย่างเช่น

กืดขวาง

ช่วงชิง

มึงชัญ

เสียหาย

เหิงนาน, หนีงนาน เป็นต้น

๓.๒) NE + C, NE

การซ้อนคำถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานหมายความว่า หน่วยแรก
เป็นคำถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน โดยคำถิ่นอีสานสามารถใช้คำแต่ละ
คำเป็นคำเดี่ยวที่ละคำได้ มีตัวอย่างเช่น

ถ้อยคว้าม

ถ้อยคำ

มึงมี เป็นต้น

๓.๓) NE + C, N, NE

การซ้อนคำถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายความว่า
ว่าหน่วยแรกเป็นคำถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลาง ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน โดยคำถิ่น
อีสานสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวที่ละคำได้ มีตัวอย่างเช่น

บกพร่อง

บก ๆ พร่อง ๆ เป็นต้น

๔) กลุ่มที่ ๔ เป็นการช้อนคำที่มี หน่วยหนึ่งเป็นคำกัณฑ์ ส่วนหน่วยที่สองอาจเป็นคำกัณฑ์กลางหรือคำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์อีสาน

การช้อนคำกัณฑ์ได้กับคำกัณฑ์อื่น ในกลุ่มที่ ๔ สามารถแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ

๔.๑) S + C

๔.๒) S + C, NE

๔.๑) S + C

การช้อนคำกัณฑ์ได้กับคำกัณฑ์กลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำกัณฑ์ได้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำกัณฑ์กลาง มีตัวอย่างเช่น

ซบรื่อง

ปกบ็อง

แลดู เป็นต้น

๔.๒) S + C, NE

การช้อนคำกัณฑ์ได้กับคำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์อีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำกัณฑ์ได้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์อีสานมีตัวอย่างเช่น

ปาวรื่อง

แผ้ว* ถาง เป็นต้น

๕) กลุ่มที่ ๕ เป็นการช้อนคำที่มีหน่วยหนึ่งเป็นคำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์เหนือ ส่วนหน่วยที่สองอาจจะ เป็นคำกัณฑ์กลาง คำกัณฑ์ได้ คำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์อีสาน คำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์เหนือ คำร่วมกัณฑ์เหนือกับกัณฑ์อีสาน คำร่วมกัณฑ์กลางกับกัณฑ์เหนือ คำร่วมกัณฑ์กลาง-กัณฑ์เหนือกับกัณฑ์ได้ หรือ คำร่วมกัณฑ์กลาง-กัณฑ์เหนือ-กัณฑ์อีสานกับกัณฑ์ได้

*คำว่า "แผ้ว" ภาษาไทยชวาก็แปลว่า "ถาง" (เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๐๘.)

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับค่าถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๔ สามารถแบ่งออก
เป็น ๗ พวก คือ

- ๔.๑) C,N + C
- ๔.๒) C,N + S
- ๔.๓) C,N + C,NE
- ๔.๔) C,N + N,NE
- ๔.๕) C,N + C,N
- ๔.๖) C,N + C,N,S
- ๔.๗) C,N + C,N,NE,S

- ๔.๑) C,N + C

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับค่าถิ่นกลางหมายความว่า หน่วย
แรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยสองเป็นค่าถิ่นกลาง โดยค่าถิ่นกลางสามารถใช้เป็น
ค่าเดี่ยวได้ทีละค่า มีตัวอย่าง เช่น

ปิดพลั่ว

ยั้งหยุด

หลบหนี

เหลือ เกิน เป็นต้น

- ๔.๒) C,N + S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับค่าถิ่นใต้หมายความว่า หน่วยแรก
เป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าถิ่นใต้ มีตัวอย่าง เช่น

ป้องปก เป็นต้น

๕.๓) C,N + C,NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายถึง ความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่างเช่น

คับแคบ

ปิดปัง เป็นต้น

๕.๔) C,N + N,NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายถึง ความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่างเช่น

หย่างเหยียง, อย่างเหยียง

หลบลี้ เป็นต้น

๕.๕) C,N + C,N

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หมายถึง ความว่า ทั้งสองหน่วยเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ โดยทั้งคำภาษาถิ่นกลางและคำภาษาถิ่นเหนือสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำ มีตัวอย่างเช่น

เจิบปวด

ดิงาม

ภบะ, พบะ

ห่างไกล เป็นต้น

๕.๖) C,N + C,N,S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือส่วนหน่วยที่สอง เป็นค้าร่วมถิ่นกลางถิ่นเหนือ
กับค้าถิ่นใต้ มีตัวอย่างเช่น

ฟัณฑม เป็นต้น

๕.๗) C,N + N,NE,S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับค้าร่วมถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค้าร่วมถิ่นกลางกับค้าถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สอง เป็นค้าร่วมถิ่นเหนือ
ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ มีตัวอย่างเช่น

เชตหลาย, เช็ดหลาย, เช็ดหลาย เป็นต้น

๖) กลุ่มที่ ๖ เป็นการซื้อสินค้าที่มีหน่วยหนึ่งเป็นค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วย
ที่สองอาจจะ เป็นค้าถิ่นกลาง ค้าถิ่นเหนือ ค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ ค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน
ค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หรือค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับค้าถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๖ สามารถแบ่งออก
เป็น ๖ พวกคือ

๖.๑) C,NE + C

๖.๒) C,NE + N

๖.๓) C,NE + C,S

๖.๔) C,NE + C,NE

๖.๕) C,NE + C,N,NE

๖.๖) C,NE + C,NE,S

๑.๑) C, NE + C

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับค่าถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าถิ่นกลางโดยค่าถิ่นกลางสามารถจะใช้เป็นค่าเดียวได้ที่ละค่า มีตัวอย่าง เช่น

กิ่งกลาง
เขียนดี
นิตน้อย
ขาดหมาย
พ่ายหนี
มุ่งหมาย
เลือกคัด
ใส่เลือก เป็นต้น

๑.๒) C, NE + N

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับค่าถิ่นเหนือหมายความว่า หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าถิ่นเหนือมีตัวอย่าง เช่น

ร้องไห้ เป็นต้น

๑.๓) C, NE + C, S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ โดยค่าภาษาถิ่นกลางสามารถเป็นค่าจะใช้เป็นค่าเดียวที่ละค่า มีตัวอย่าง เช่น

ด้านทาน
ยากจน
หนทาง

เหมาะสม เป็นต้น

๖.๔) C, NE + C, NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่า ทั้งสองหน่วยเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานโดยคำภาษาถิ่นกลางและคำภาษาถิ่นอีสานสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดียวได้อีกด้วยมีตัวอย่าง เช่น

กว้างขวาง

ซบไล้

ชั่วถ้อย

เปื้อนนาย

ปอกลอก

ว่ากล่าว

เสี้ยนหนาม

หลักหนี

อบรม

อ้วนพี, อ้วนกิ เป็นต้น

๖.๕) C, NE + C, N, NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลางถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน โดยคำภาษาถิ่นกลางและถิ่นอีสานสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดียวได้อีกด้วยมีตัวอย่าง เช่น

แก่งเต้า

แกว่งไกว เป็นต้น

๖.๖) C,NE + C,NE,S

การซื้อสินค้ากึ่งกลางกับถิ่นอีสานกับคาร์ร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้
หมายความว่า หน่วยแรก เป็นคาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคาร์ร่วมถิ่นกลาง
-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยคำภาษากลางและถิ่นอีสานสามารถใช้แต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้อีกด้วย
มีตัวอย่าง เช่น

เปิด เผย

เป็นต้น

๗) กลุ่มที่ ๗ เป็นการซื้อสินค้าที่มีหน่วยที่หนึ่งเป็นคาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่
สองอาจจะ เป็นคำกึ่งกลาง คำถิ่นใต้ คาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือคาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำ
ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ คาร์ร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้หรือคาร์ร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน
การซื้อคาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้กับคำถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๗ สามารถแบ่งออกเป็น

๖ พวกคือ

๗.๑) C,S + C

๗.๒) C,S + S

๗.๓) C,S + C,N

๗.๔) C,S + C,NE

๗.๕) C,S + C,S

๗.๖) C,S + C,N,S

๗.๗) C,S + C,N,NE

๗.๑) C,S + C

การซื้อคาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้กับคำถิ่น หมายความว่า หน่วยแรก เป็น
คาร์ร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำกึ่งกลาง โดยคำกึ่งกลางสามารถใช้คำแต่ละคำ
เป็นคำเดี่ยวได้ มีตัวอย่าง เช่น

ชดชวาง

คลาดเคลื่อน

แบบแผน

แลกเปลี่ยน เป็นต้น

๗.๒) C,S + S

การซื้อมิตรกลางกับถิ่นใต้กับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็น
มิตรกลางกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นมิตรใต้ โดยมิตรใต้สามารถใช้จ่ายแต่ละค่าเป็นค่า
เดียวได้ทีละค่า มีตัวอย่างเช่น

ชมเนง เป็นต้น

๗.๓) C,S + C,N

การซื้อมิตรกลางกับถิ่นใต้กับมิตรกลางกับถิ่นเหนือ หมายความว่า
ว่า หน่วยแรกเป็นมิตรกลางกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นมิตรกลางกับถิ่นเหนือ โดยค่า
มิตรกลางสามารถใช้จ่ายแต่ละค่าเป็นค่าเดียวได้ด้วย มีตัวอย่างเช่น

ลับ เปลี่ยน เป็นต้น

๗.๔) C,S + C,NE

การซื้อมิตรกลางกับถิ่นใต้กับมิตรกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่า
ว่า หน่วยแรกเป็นมิตรกลางกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นมิตรกลางกับถิ่นอีสาน โดยค่า
มิตรกลางสามารถใช้จ่ายแต่ละค่าเป็นค่าเดียวได้ด้วย มีตัวอย่างเช่น

กักซง

ติดต่อ เป็นต้น

๓.๕) C,S + C,S

การซื้อคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้กับคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้ หมายความว่า
ทั้งสองหน่วยเป็นคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้ มีตัวอย่าง เช่น

ร่วงหล่น เป็นต้น

๓.๖) C,S + C,N,S

การซื้อคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้กับคร่าวมถึนกลาง-ถึนเหนือกับถึนใต้
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้ ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคร่าวมถึนกลาง-ถึนเหนือ
กับถึนใต้ มีตัวอย่าง เช่น

ว่างเปล่า เป็นต้น

๓.๗) C,S + C,N,NE

การซื้อคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้กับคร่าวมถึนกลาง-ถึนเหนือกับถึนอีสาน
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคร่าวมถึนกลางกับถึนใต้ ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคร่าวมถึนกลาง-ถึนเหนือ
กับถึนอีสาน โดยคร่าวมถึนกลางสามารถใช้เป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วยมีตัวอย่าง เช่น

พกช้า เป็นต้น

หมายเหตุ

คำว่า "พก" นี้ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ปรากฏใช้เป็นคำเดี่ยว ได้ดังนี้ คือ

"...ที่พี่ถูกเลี้ยงแฮมแปงตามเคย ๑๒ น. เศษ ได้กลับทัน ออกจะพก..."

พระราชหัตถเลขา ร.๗/๓๑

"...วันนี้ออกพกเต็มที เพราะไม่หยุดทั้งวัน..."

พระราชหัตถเลขา ร.๗/๘๑

๘) กลุ่มที่ ๘ เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองอาจจะเป็น คำถิ่นกลาง คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หรือคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน

การซ้อนคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๘ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ พวกคือ

- ๘.๑) N, NE + C
- ๘.๒) N, NE + C, N
- ๘.๓) N, NE + C, S
- ๘.๔) N, NE + C, N, NE

๘.๑) N, NE + C

การซ้อนคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำถิ่นกลางหมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลางมีตัวอย่างเช่น

แปดบน

แปด* เบื่อน เป็นต้น

๘.๒) N, NE + C, N

การซ้อนคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ โดยคำภาษาถิ่นเหนือสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ด้วย มีตัวอย่างเช่น

* คำว่า "แปด" นี้ในภาษาไทยเหนือคือภาษาเชียงใหม่ และภาษาไทยอานม แปลว่า "เบื่อน" ด้วย มีวรรณ ลีรัตน์ และคณะ, พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบ ภาษารุงเทพฯ เชียงใหม่ ไทยลื้อ ไทยดำ (เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๕).

เอียงหย่าง, เอียงอย่าง เป็นต้น

๘.๓) N, NE + C, S

การซ้อนคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ มีตัวอย่าง เช่น

เสียดาย เป็นต้น

๘.๔) N, NE + C, N, NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน โดยคำภาษาถิ่นเหนือสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ด้วย มีตัวอย่าง เช่น

นบไหว*

๘) กลุ่มที่ ๘ เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งเป็นคำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง

การซ้อนคำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับคำถิ่นกลางมีเพียงกลุ่ม เดียวคือ

NE, S + C

การซ้อนคำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับคำถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง มีตัวอย่าง เช่น

ปกปิด เป็นต้น

*คำว่า "ไหว" ในภาษาไทยลื้อใช้แปลว่า "กราบ" นอกจากนี้ยังใช้คำว่า "นบ" ในความหมายเดียวกัน ส่วนไทยคำจะใช้คำว่า "หมอบ" แปลว่า "กราบ" (เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๑).

๑๐) กลุ่มที่ ๑๐ เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองอาจจะ เป็นคำถิ่นกลาง คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หรือ คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๑๐ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ พวกคือ

๑๐.๑) C,N,NE + C

๑๐.๒) C,N,NE + C,NE

๑๐.๓) C,N,NE +C,N,NE

๑๐.๔) C,N,NE + C,NE,S

๑๐.๕) C,N,NE + C,N,NE,S

๑๐.๑) C,N,NE + C

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง มีตัวอย่างเช่น

พ่ายแพ้ เป็นต้น

หมายเหตุ

คำว่า "แพ้" ในคำว่า "พ่ายแพ้" นี้ปรากฏใช้ในความหมายว่า "พ่าย, ไม่ชนะ" โดยใช้เป็นคำเดียวในกฎหมายตราสามดวง หน้า ๑๘๔ ดังนี้

"๑๓ มาตราหนึ่ง ฝ่ายเมียวิวาทแก่กันว่าชายหยาบซ้ำดีดา { พ่อตา } แม่ยาย } แลญาติแห่งหญิงก็ดี เปนโจรผู้ร้ายแลกระทำผิดเปนมะพิณโทษประการใดก็ดี แลทุบถอง-ชกตีฟันแทงถึงสาหัสก็ดี แลแพ้ แก่ปัดขานทานขบก็ดี แลพ่อแม่ หญิงหมี่ สม่กให้ชายเลี้ยงด้วยหญิง ๆ หมี่สม่กจะเลี้ยงด้วยชาย ..."

จากประโยคตัวอย่างข้างบนนี้ แสดงว่าคำว่า "แพ้" เปลี่ยนความหมายจาก "ชนะ" เป็น "พ่าย, ไม่ชนะ" ในสมัยอยุธยาตนเอง จึงทำให้เกิดการซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันคือ "พ่ายแพ้" ใช้แทน "พ่ายหนี" ซึ่งเป็นการซ้อนคำที่มีความหมายเดียวกันและเป็นคำเดิมซึ่งใช้ในสมัยสุโขทัยในศิลาจารึกหลักที่ ๑

๑๐.๒) C,N,NE + C,NE

การคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำร่วม
ถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่างเช่น

ตำ*เตี้ย

เก้าแก เป็นต้น

๑๐.๓) C,N,NE + C,N,NE

การคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับ
ถิ่นอีสาน หมายความว่า ทั้งสองหน่วยเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน โดยคำภาษาถิ่น
แต่ละถิ่นจะสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวที่ละคำได้ด้วย มีตัวอย่างเช่น

กลิ้งเกลือก เป็นต้น

๑๐.๔) C,N,NE + C,NE,S

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสานกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสาน
กับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่สองก็เป็น
คำร่วมถิ่นเช่นเดียวกัน คือ เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยคำถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน
สามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ที่ละคำด้วยมีตัวอย่างเช่น

ป่าดง เป็นต้น

*คำว่า "ตำ" นี้ภาษาไทยชาวบ้านใช้ในความหมายว่า "เตี้ย" (Diêu Chình Nhím 1๕
Donaldson, *Tai - Vietnamese - English Vocabulary...*, p. ๓๔๕).

๑๐.๕) C, N, NE, + C, N, NE, S

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน กับ เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับคำถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยสองก็เป็นคำร่วมถิ่น เช่น เดียวกันคือ เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดย คำถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ และถิ่นอีสานสามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วย มีตัวอย่าง เช่น

แบ่งปัน

มิดพร้าว เป็นต้น

๑๑) กลุ่มที่ ๑๑ เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยหนึ่ง เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองอาจจะเป็นคำถิ่นกลาง คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หรือ คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยคำถิ่นกลาง ถิ่นอีสานและถิ่นใต้สามารถอาจจะใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วย

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับคำถิ่นต่าง ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น

๔ พวกคือ

๑๑.๑) C, NE, S + C

๑๑.๒) C, NE, S + C, NE

๑๑.๓) C, NE, S + C, S

๑๑.๔) C, NE, S + C, NE, S

๑๑.๑) C, NE, S + C

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับคำถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง โดยคำถิ่นกลางสามารถจะใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วยมีตัวอย่าง เช่น

แตกร้าว

หนีลีน เป็นต้น

๑๑.๒) C,NE,S + C,NE

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นสินค้าร่วมถิ่น เช่นเดียวกัน คือเป็นสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน โดยค่าถิ่นกลางกับถิ่นอีสานสามารถใช้ค่าแต่ละค่าเป็นค่าเดี่ยวได้ทีละค่าด้วย มีตัวอย่างเช่น

ไถ่ถอน

ทดแทน เป็นต้น

๑๑.๓) C,NE,S + C,S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองก็เป็นสินค้าร่วมถิ่น เช่นเดียวกัน คือเป็นสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ โดยค่าถิ่นกลางกับถิ่นใต้สามารถจะใช้ค่าแต่ละค่าเป็นค่าเดี่ยวได้ทีละค่าอีกด้วย มีตัวอย่างเช่น

เกินเลย เป็นต้น

๑๑.๔) C,NE,S + C,NE,S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้กับสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยทั้งสองเป็นสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยค่าภาษาถิ่นแต่ละถิ่นสามารถใช้ค่าแต่ละค่าเป็นค่าเดี่ยวได้ทีละค่าอีกด้วย มีตัวอย่างเช่น

คั่นเคย เป็นต้น

๑๒) กลุ่มที่ ๑๒ เป็นการซื้อสินค้าที่มีหน่วยหนึ่งเป็นสินค้าร่วมถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองอาจจะ เป็นสินค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หรือ สินค้าร่วม ถิ่นกลางกับถิ่นใต้ โดยค่าถิ่น ใต้และถิ่นเหนือ สามารถใช้ค่าแต่ละค่าเป็นค่าเดี่ยวได้

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้กับถิ่นอื่น ๆ สามารถแบ่งออกได้ ๒ พวกคือ

๑๒.๑) C,N,S + C,N

๑๒.๒) C,N,S + C,S

๑๒.๑) C,N,S + C,N

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้กับค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองก็เป็นค้าร่วมถิ่น
เช่นเดียวกันคือเป็นค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ โดยค้าถิ่นกลางและถิ่นเหนือสามารถใช้ค้าแต่ละค้า
เป็นค้าเดี่ยวได้ทีละค้าด้วย มีตัวอย่างเช่น

บอกกล่าว เป็นต้น

๑๒.๒) C,N,S + C,S

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้กับค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้
หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นค้าร่วมถิ่นเช่น
เดียวกันคือเป็นค้าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ โดยค้าถิ่นกลางและถิ่นใต้สามารถใช้แต่ละค้าเป็นค้าเดี่ยว
ได้ทีละค้าด้วย มีตัวอย่างเช่น

ทิมแทง เป็นต้น

๑๓) กลุ่มที่ ๑๓ เป็นการซื้อสินค้าที่มี หน่วยที่หนึ่งเป็นค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสาน
กับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สองอาจเป็นค้าถิ่นกลาง ค้าร่วมถิ่นกลางกับ ถิ่นเหนือ ค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่น
เหนือกับถิ่นอีสาน หรือเป็นค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซื้อสินค้าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ กับค้าถิ่นอื่น ๆ สามารถแบ่ง
ออกได้เป็น ๔ พวกคือ

๑๓.๑) C,N,NE,S + C

๑๓.๒) C,N,NE,S + C,N

๑๓.๓) C,N,NE,S + C,N,NE

๑๓.๔) C,N,NE,S + C,N,NE,S

๑๓.๑) C,N,NE,S + C

การซื้ออาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับที่ดินใต้กับอาคารกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นอาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับที่ดินใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นอาคารกลาง มีตัวอย่างเช่น

ปกคลุม เป็นดิน

๑๓.๒) C,N,NE,S + C,N

การซื้ออาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับที่ดินใต้กับอาคารร่วมที่ดินกับถิ่นเหนือ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นอาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับที่ดินใต้ ส่วนหน่วยที่สองก็เป็นอาคารร่วมถิ่นเช่นเดียวกันคือ เป็นอาคารร่วมที่ดินกลางกับถิ่นเหนือ โดยอาคารกลางและถิ่นเหนือสามารถใช้ค่าแต่ละ เป็นค่าเดี่ยวได้ทีละค่าด้วย มีตัวอย่างเช่น

คดโกง เป็นดิน

๑๓.๓) C,N,NE,S + C,N,NE

การซื้ออาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสาน กับที่ดินใต้ซื้ออาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นอาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับที่ดินใต้ ส่วนหน่วยที่สองเป็นอาคารร่วมที่ดินกลาง-ถิ่นเหนือ กับถิ่นอีสานโดยอาคารกลาง ถิ่นเหนือ และถิ่นอีสาน สามารถใช้เป็นค่าเดี่ยวได้ทีละค่าด้วย มีตัวอย่างเช่น

ปันแบ่ง เป็นดิน

๑๓.๔) C,N,NE,S + C,N,NE,S

คำซ้อนต่างถิ่นที่เกิดจากคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ ซ้อนกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า ทั้งสองหน่วยต่างก็เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยคำทั้ง ๔ ถิ่นนี้ต่างก็สามารถใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วย มีตัวอย่างเช่น

ชบักัด

บ้านเรือน

หลอกหลอน เป็นต้น

๖.๑.๒ การซ้อนคำภาษาไทย ๓ หน่วย

การซ้อนคำภาษาไทย ๓ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหม่ได้ ๒ กลุ่มคือ

๖.๑.๒.๑ คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำถิ่นกลางทุกหน่วย

๖.๑.๒.๒ คำซ้อนที่ประกอบด้วยคำถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ

๖.๑.๒.๑ การซ้อนคำถิ่นกลางทุกหน่วย

การซ้อนคำถิ่นกลางทุกหน่วย หมายความว่า การซ้อนคำนั้นเกิดจากการซ้อนคำถิ่นกลาง ๓ หน่วย โดยคำถิ่นกลางจะใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ด้วยตัวอย่างเช่น

เปียดเสียดแทรก

ประวิงหน่วงเหนี่ยว

มีมั่งคั่ง เป็นต้น

๖.๑.๒.๒ การซ้อนคำถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ

การซ้อนคำถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ หมายความว่า การซ้อนหน่วยใดหน่วยหนึ่งเป็นคำถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำถิ่นอื่น ๆ ซึ่งอาจจะ เป็นคำถิ่นอีสาน คำถิ่นใต้ คำถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หรือคำร่วมถิ่นกลาง-

ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ การช้อนคาค่าถิ่นกลางกับค่าถิ่นอื่น ๆ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มที่ ๑ หน่วยแรกเป็นค่าถิ่นกลาง
- ๒) กลุ่มที่ ๒ หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ
- ๓) กลุ่มที่ ๓ หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน
- ๔) กลุ่มที่ ๔ หน่วยแรกเป็นค่าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้

- ๑) กลุ่มที่ ๑ หน่วยแรกเป็นค่าถิ่นกลาง

การช้อนค่าที่เกิดจากค่าถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นค่าถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่เหลืออาจจะ เป็นค่าถิ่นกลาง ถิ่นอีสาน ถิ่นใต้ ค่าร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หรือค่าร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การช้อนค่าถิ่นกลาง-ถิ่นต่าง ๆ ๓ หน่วย สามารถแบ่งออกได้เป็น ๔

พวกคือ

- ๑.๑) $C + NE + C$
- ๑.๒) $C + S + C$
- ๑.๓) $C + C + C, N$
- ๑.๔) $C + C, N, NE, S + C, N, NE, S$

- ๑.๑) $C + NE + C$

การช้อนค่าที่เกิดจากการค่าถิ่นกลางกับค่าถิ่นเหนือกับถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกกับหน่วยที่สามจะเป็นค่าถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นค่าถิ่นอีสานมีตัวอย่าง เช่น

ช้างยืนนาน, ช้างเยืนนาน เป็นต้น

$$๑.๒) C + S + C$$

การซื้อสินค้าที่เกิดจากค่าที่ดินกลางกับค่าที่ดินใต้กับค่าที่ดินกลาง
หมายความว่า หน่วยแรกกับหน่วยที่สามจะเป็นค่าที่ดินกลาง ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นค่าที่ดินใต้มี
ตัวอย่าง เช่น

เคลือบแอมแปง เป็นต้น

$$๑.๓) C + C + C, N$$

การซื้อสินค้าที่เกิดจากค่าที่ดินกลางกับค่าที่ดินกลางกับค่าร่วมที่ดิน
กลางกับดินเหนียว หมายความว่า หน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นค่าที่ดินกลาง ส่วนหน่วยที่สามจะเป็น
ค่าร่วมที่ดินกลางกับดินเหนียว มีตัวอย่าง เช่น

หมูนมรดกทอง เป็นต้น

$$๑.๔) C + C, N, NE, S + C, N, NE, S$$

การซื้อสินค้าที่เกิดจากค่าที่ดินกลางกับค่าร่วมกับกลาง-ดินเหนียว-
ดินอีสานกับที่ดินใต้และค่าร่วมที่ดินกลาง-ดินเหนียว-ดินอีสานกับที่ดินใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นค่า
ที่ดินกลาง-ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สาม เป็นค่าร่วมที่ดินกลาง-ดินเหนียว-ดินอีสานกับที่ดินใต้ มีตัวอย่าง
เช่น

ปรักซุกพิง เป็นต้น

๒) กลุ่มที่ ๒ หน่วยแรกเป็นค่าร่วมที่ดินกลางกับดินเหนียว

การซื้อสินค้าที่ดินกลางกับดินอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นค่าร่วมที่ดินกลางกับดิน
เหนียว หมายความว่า หน่วยแรกจะเป็นค่าร่วมที่ดินกลางกับดินเหนียวส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นค่าดิน
กลาง หรือค่าร่วมที่ดินกลาง-ดินเหนียว-ดินอีสานกับที่ดินใต้

การซื้อสินค้าที่เกิดจากการซื้อสินค้าที่ดินกลางกับดินอื่น ในกลุ่มที่ ๒ นี้ มี
เพียง ๒ พวกคือ

๒.๑) C,N + C + C,N,NE,S

การซื้อตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับตราถิ่นกลางกับตราร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หน่วยที่สองเป็นตราถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่สามเป็นตราร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้มีตัวอย่าง เช่น

หลบชุลีหนี เป็นต้น

๒.๒) C,N + C,N + C

การซื้อตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือซื้อกับตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือและตราถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่สามเป็นตราถิ่นกลาง มีตัวอย่าง เช่น

แม่แท้จริง

ลดหย่อนผ่อน เป็นต้น

๓) กลุ่มที่ ๓ หน่วยแรกเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน

การซื้อตราถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่าหน่วยแรกจะเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นตราถิ่นใต้กับตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน

การซื้อตราที่เกิดจากการซื้อตราถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๓ นี้มีเพียงพวกเดียวคือ

C,NE + S + C,NE

การซื้อตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสานซื้อกับตราถิ่นใต้และตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หน่วยที่สองจะเป็นตราถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่สามจะเป็นตราร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่าง เช่น

กล่าวปาวร้อง เป็นต้น

๔) กลุ่มที่ ๔ หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซ้อนคำถิ่นกลางกับถิ่นอื่น โดยหน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-กับถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นใต้

การซ้อนคำถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ ในกลุ่มที่ ๔ มีเพียงพวกเดียวคือ

C, N, NE, S + C, N, NE, S, + C, N, NE, S

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ๓ หน่วย หมายความว่า หน่วยทั้ง ๓ เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยทั้ง ๔ ถิ่นใช้คำแต่ละคำเป็นคำเดี่ยวได้ทีละคำด้วย มีตัวอย่าง เช่น

ดึกบ้านเรือน

น้อย เบาบาง

ริมรอบขอบ เป็นต้น

๖.๑.๓ การซ้อนคำภาษาไทย ๔ หน่วย

การซ้อนคำภาษาไทย ๔ หน่วย หมายความว่า ทุกหน่วยเป็นคำภาษาไทย ซึ่ง อาจจะเป็นคำถิ่นกลาง, คำถิ่นใต้, คำร่วมถิ่นกลางกับเหนือ, คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หรือคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ การซ้อนคำภาษาไทย ๔ หน่วย มีกลุ่มเดียวคือ

การซ้อนถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ สามารถจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ ๔ กลุ่มคือ

๑) กลุ่มที่ ๑ หน่วยแรกเป็นคำถิ่นกลาง

การซ้อนคำถิ่นกับคำถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นคำถิ่นกลาง ส่วนหน่วยที่เหลือเป็น คำถิ่นกลางหรือคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ซึ่งมีเพียงพวกเดียวคือ

C + C, N, NE, S + C + C

การซ้อนคำถิ่นกลางกับคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ กับ คำถิ่นกลางและคำถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรก หน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำถิ่นกลาง ส่วน หน่วยที่สอง เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-กับถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ มีตัวอย่าง เช่น

เย่า เรือนตึกจวน เป็นต้น

๒) กลุ่มที่ ๒ หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ

การซ้อนคำถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำถิ่นกลาง คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หรือคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานหรือถิ่นใต้ ซึ่งมีเพียงพวกเดียวคือ

$C, N + C + C, N + C, N, NE, S$

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือกับ คำถิ่นกลางกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ และคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หมายความว่าหน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ หน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง หน่วยที่สามกับคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ และหน่วยที่สี่เป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ มีตัวอย่างเช่น

หลบหลีกฉิ่งนี้ เป็นต้น

๓) กลุ่มที่ ๓ หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน

การซ้อนคำถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำถิ่นกลางกับถิ่นใต้ ซึ่งมีเพียงพวกเดียว คือ

$C, N, NE + S + C + C$

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน ซ้อนกับถิ่นใต้กับคำถิ่นกลาง และคำถิ่นกลาง หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน หน่วยที่สองเป็นคำถิ่นใต้ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำถิ่นกลาง มีตัวอย่างเช่น

ตีขันพันมา เป็นต้น

๔) กลุ่มที่ ๔ หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

การซ้อนคำถิ่นกลางกับคำถิ่นอื่น ๆ โดยหน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำถิ่นกลาง คำถิ่นใต้ หรือคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน

ซึ่งมีเพียงพวกเดียวคือ

C,N,NE,S + C + S + C,NE

การซ้อนคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ กับคำถิ่นกลางกับ
คำถิ่นใต้และคำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน หมายความว่า หน่วยแรกเป็นคำร่วมถิ่นกลาง-ถิ่นเหนือ-
ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ หน่วยที่สองเป็นคำถิ่นกลาง หน่วยที่สามเป็นคำถิ่นใต้ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำร่วมถิ่น
กลางกับถิ่นอีสาน มีตัวอย่างเช่น

บอกกล่าวปาวร้อง เป็นต้น

๖.๒ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ หมายความว่า การซ้อนนั้นจะประกอบด้วย
คำภาษาไทยอย่างน้อย ๑ หน่วย หน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาต่างประเทศซึ่งอาจจะเป็นภาษาบาลี
ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาเปอร์เซียหรือภาษา
มลายู

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ ๓ กลุ่ม

๖.๒.๑ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย

๖.๒.๒ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย

๖.๒.๓ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย

๖.๒.๑ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วยหมายถึง การซ้อนคำ
ภาษาไทยอย่างน้อย ๑ หน่วย หน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาเขมร ภาษามอญ ภาษาเปอร์เซีย
ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีสันสกฤตหรือภาษามลายูก็ได้ การซ้อน
ลักษณะนี้สามารถแบ่งเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ ๒ พวกคือ

๖.๒.๑.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย

การซ้อนที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นคำภาษาเขมร ภาษามอญ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต หรือภาษาบาลีสันสกฤตนั้นสามารถแบ่งออกได้ ๘ พวกดังนี้

๑) คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยแรกซึ่งเป็นคำภาษาไทยนั้นอาจจะเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำประสมหรือคำซ้อนก็ได้ เช่น คำว่า "เรียรายกระจาย" เป็นการซ้อนที่เกิดจากการซ้อนคำไทยคือ "เรียราย" ซึ่งเป็นคำประสม กับคำเขมร "กระจาย" เป็นต้น

การซ้อนที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารที่ศึกษาเช่น

เกาะครอง

ใกล้ชิด

คำมาศ

เงียบสังค

โง่เขลา

ชารุดทรุดโทรม

ชุกชุม

ชื่อตรง

เดิน เข็ว, เดิน เข็น

ถ้อยคำสำนวน

ทะแกลั่วทนาร, ทแกลั่วทนาร

เที่ยงตรง

บาดแผล

ปกครอง

เปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนผลัด

โบราณปราย

ผันแปร

พ้องราว

มากชุม

ยากลาบาก

ร่วงโรย

รวมผสม

รุ่งฉลัก

รุ่งแต่รุ่ง

ร้ายกาจ

เรียกรายกระจาย

เล่าเรียน

เลือกสั้น, เลือกสั้น

ว่องไว

สะสร่ง

หย่างท่าเนียม

หลอกลวง

หว่านปราย

เหาะเหิน

แหกละเอียด

อพร่าง

๒) คำไทย + คำจีน

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาจีนนั้น ทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาจีนต่างก็เป็นคำสองพยางค์

การซ้อนที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาจีนพบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ดรายี่ห้อ^๒

คำว่า "ยี่ห้อ" เป็นคำภาษาจีนแต่จิวว่าเป็นศัพท์ทางธุรกิจการค้า แปลว่า "เครื่องหมายสำหรับร้านค้า หรือการค้า, ชื่อเสียง" นอกจากนี้ หมอบรัดเลย์ ได้กล่าวถึงคำว่า "ยี่ห้อ" ไว้ในหนังสือ อักษรวิธานศัพท์ Dictionary of Siamese Language ว่า ยี่ฮ่อ, คือชนิดดี, คืออย่างดี, ยี่ฮ่อเป็นภาษาจีน, ภาษาไท ว่า ชนิดดี แลเช่นดี^๓

๓) คำไทย + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำประสมหรือคำซ้อน ส่วนหน่วยที่เป็นคำภาษาบาลีอาจเป็นคำมูลหรือคำสมาสก็ได้ เช่น คำว่า "ความชั่วทุจริต" เป็นการซ้อนคำซึ่ง หน่วยแรก "ความชั่ว" เป็นคำไทยซึ่งเป็นคำประสม ส่วนหน่วยที่สอง "ทุจริต" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำมูลหรือคำว่า "ปลามัจฉาชาติ" เป็นการซ้อนคำที่มี หน่วยแรก "ปลา" เป็นคำไทยพยางค์เดียว ส่วนหน่วยที่สอง "มัจฉาชาติ" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

^๒ปราณี กายอรุณลิขิตี "คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน (วิทยานิพนธ์ปริณิษยามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖๗.

^๓แดนนิล บรัดเลย์, อักษรวิธานศัพท์ Dictionary of Siamese Language (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๘), หน้า ๕๗๔.

การซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรกเป็นคำไทย ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีที่พบตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

เก้าโบราณ

ความชั่วทุจริต

เค้ามูล

แคลงสงสัย

ช่องโอกาส

ชั่วลามก

ชื่นชมโสมนัส

ชื่อลี้จ

ถิ่นถ่าน

ที่ถ่าน

ปลาหมัจฉาชาติ

มันคงถาวร

รุ่งเรืองวัฒนา

สิ่งลี้ถิต

สะตวงสบาย

ลีนสุญ

หน้าไม้ชูญ

หลักถ่าน

๔) คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยแรกที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะ เป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำซ้อนหรือคำประสมก็ได้ ส่วนหน่วยที่สองซึ่งเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้นจะเป็นคำมูล เช่นคำว่า

"จีนชมนิยม" เป็นการช้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรก "จีนชม" เป็นคำภาษาไทยที่เป็นคำช้อน ส่วนหน่วยที่สอง "นิยม" เป็นคำบาลีสันสกฤตที่เป็นคำมูล เป็นต้น

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

กลุบาย

แกชรา

แกนสาร

แกวจินตา

ช่าสาร

เจ้าปลาอาหาร

คบค่าสมาคม

คบนาสมาคม

ช่างสาร

จีนชมนิยม

ชื่อสู่จริต

ทะเลาะวิวาท

เที้ยวจร

บางสรวงชูชา

แปรบรานวิษะริต

พิน็องภวติ

รุงรอจน

ยัวยาน

รัชฉ

ลูกคำวานิช

เลนหักล

วัดวาอาราม

วัดอาราม

สาขาศสากัน

เลื่อมสุณ

เรื่องโรจน

หมิ่นเพียร

หมุ่คณะ

๔) คำไทย + คำเปอร์เซีย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเปอร์เซีย ทั้งหน่วยที่เป็นคำภาษาไทยและคำภาษาเปอร์เซียเป็นคำมูล

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเปอร์เซีย มีตัวอย่างคำในเอกสารที่ศึกษาเพียงคำเดียวคือ

ตลาดปลาน. ตลาดผลาน

คำว่า "ปลาน" หรือ "ผลาน" นี้ ในพจนานุกรมคำพ้องไทย-มลายู^๔ "ปลาน" แปลว่า "ตลาดของแห้ง, ที่ขายของแห้ง" และโยงให้เห็นว่าเป็นคำภาษาเปอร์เซีย "bazar" ภาษาอังกฤษ "bazaar" และภาษาฮินดี "พาซาร์" ทุกภาษาแปลว่า "ตลาด" นอกจากนี้ใน Dictionnaire Combodgien - Francais^๕ ให้คำว่า "พซาร์" แปลว่า "ตลาด" และระบุว่าคำนี้มีรากศัพท์จากภาษาสันสกฤต

^๔แปลก ศิลปกรรมพิเศษ (ผู้รวบรวม), พจนานุกรมคำพ้องไทย - มลายู (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๙), หน้า ๘๑.

^๕Guesdon Joseph, Dictionnaire Combodgien - Francais (Paris : Librairie Plon, ๑๙๓๐), p. ๑๐๘๑.

๖) คำไทย + คำมอญ

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษามอญ ทั้งสองหน่วยอาจจะเป็นคำพยางค์เดี่ยวหรือคำสองพยางค์ก็ได้

การซ้อนที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษามอญ มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำคือ

เทียวเดร์^๖• เทียวเดร์ดีเดร์

คำว่า "เดร์" ในพจนานุกรมมอญ-ไทย ให้คำว่า "เกรว" ออกเสียง / เกรว/ แปลว่า "เทียวเดร์"

๗) คำไทย + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนี้ หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะเป็นคำพยางค์เดี่ยวคำสองพยางค์ คำประสมหรือคำซ้อนก็ได้ ส่วนหน่วยที่เป็นคำภาษาสันสกฤตจะเป็นคำมูล เช่น คำว่า "ดูแลรักษา" เป็นการซ้อนคำที่มี หน่วยแรก "ดูแล" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อน ส่วนหน่วยที่สอง "รักษา" เป็นคำสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูล เป็นต้น

การซ้อนคำมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนี้มีตัวอย่างคำในเอกสารที่ศึกษา ดังนี้

กว้างใหญ่ไพศาล

เกล้าเกศ

ซึ่งไกรธ

งามพิจิตร

^๖บรรจบ พันธุเมธา, พจนานุกรมมอญ - ไทยฉบับขุนพระยาอนุমানราชชน (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๓๒.

ข้าศึกศัตรู. ข้าศึกศัตรู

จงรักภักดี. จงรักภักดี

ชอบธรรม

เจ้าวงศ์

ซากศพ

ชื่อสัตย์

ดูแลรักษา

ตัดสินพิพากษา. ตัดสินพิพากษา

ถิ่นสถาน

ทำทนายปราศรัย

ที่สถาน

เมืองนิตย

ประหลาดมหัศจรรย์

ต่อสืบประยุทธ์

ปาวโรษณา

แม่ไพศาล

พ่อคำพาณิชย์

พักอาศัย

พูดเจรจา

ภูไศล

ยกย่องสรรเสริญ

ย้ายปีทา

ยินดีปรีดา

เยียวยารักษา

เลื่อมใสศรัทธา

ศึกสงคราม

เคร่าโคก

สระสนาม

สินทรัพย์

อยู่อาศัย

โอบาปราศรัย

๘) คำไทย + คำอังกฤษ

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาอังกฤษ หน่วยที่เป็นภาษาไทยอาจจะเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ หรือ คำประสมก็ได้ ส่วนหน่วยที่เป็นคำในภาษาอังกฤษเป็นคำมูล เช่น คำว่า "ผลับผลาเด็น" เป็นการซ้อนคำซึ่งประกอบด้วยหน่วยแรก "ผลับผลา" เป็นคำภาษาไทยสองพยางค์ ส่วนคำว่า "เด็น" เป็นคำภาษาอังกฤษซึ่งเป็นคำมูล เป็นต้น

การซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาอังกฤษ มีตัวอย่างในเอกสารเพียง ๓ คำ คือ

ผลับผลาเด็น

เรือใบต

๖.๒.๑.๒ หน่วยแรกเป็นคำภาษาต่างประเทศ

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาต่างประเทศส่วนหน่วยที่เป็นคำภาษาไทยนั้น คำภาษาต่างประเทศอาจเป็นคำภาษาเขมร ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาจีน ภาษาล้านสกลต ภาษาบาลี หรือภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยสามารถแบ่งได้เป็น ๖ พวก คือ

๑) คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะ เป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำประสม หรือคำซ้อนก็ได้ เช่น คำว่า "สดับฟัง" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "สดับ" เป็นคำภาษาเขมร ซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "ฟัง" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำพยางค์เดียว หรือคำว่า "บ้านเข็จรางวัล" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "บ้านเข็จ" เป็นคำภาษาเขมร ซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "รางวัล" เป็นคำภาษาไทยสองพยางค์ เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

กราบไหว้

เกรงกลัว

เกียจคร้าน

คงอยู่

ครอบงำ

ครอบงวม

คิดอ่าน

จดหยุด

จักรอุปถาษา

จัมกุ่ม

จ้านายชาย

แจกปั้น

ฉุกชิง

ฉกลัก

ฉ้อปัง

ฉ้อประบัด

ขับพลัน

โอบอุบาคหมาย

ชำระละล้าง

ถนุถนุทาง

เกยปรหางว่าว

บำเหน็จบ้านาม. บำเหน็จบ้านาม

บำเหน็จความชอบ. บำเหน็จความชอบ

บำเหน็จรางวัล. บำเหน็จรางวัล

เบิกบาน

เบียดยัด

เบียดเสียด

ประพรม

แปลกประหลาด

แปลงเปลี่ยน

ผลัดเปลี่ยน

พลัดตก

ยืดยาว

ยืมนาน

ยืมยาว

ระว่างระไว

เรียงราย

ลวงหลอก

ลำบากยาก

ลำบากยากแค้น

สัปดาห์

ลำดับรับฟัง

ลำดับฟัง

สนธิค้นเคย, สนธิค้นเคย

สนธิชิตชม

ล้านนวนถ้อยคำ

สุภวกระลาการ

เสด็จไป

แสวงหา

หม่นหมอง

อวยให้

อาจหาพบ

๒) คำบาลี + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำไทย หน่วยแรกที่เป็นคำภาษาไทยนั้น อาจจะเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์คำประสมหรือคำซ้อนก็ได้ เช่น คำว่า "ถาวรมันคง" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ถาวร" เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง "มันคง" เป็นคำภาษาไทยที่เป็นคำประสม หรือคำว่า "โหวนถ้อยคำ" เป็นการซ้อนคำที่มี หน่วยแรก "โหวน" เป็นคำภาษาบาลีส่วนหน่วยที่สอง "ถ้อยคำ" เป็นคำภาษาไทยที่เป็นคำซ้อนเป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำใน เอกสารที่ศึกษาดังนี้

กรณาปราณี

เขตต์แดน, เขตแดน

คดีถ้อยความ

ฉายาเงา

ถาวรมั่นคง

ทุกขยาก

นามกรชื่อ

ปลาคนากรหนี

ปลาคนหนี

ปะกิปักขำศึก

เปกิลันจวาร์ต้อนรับ

ปิตินันตี

พานิชพ่อค้า

ภินโยยั้ง

เมตตากรุณา

วานิชพ่อค้า

โวนารถ้อยคำ

ศักชีพยาน . ศักชีพยาน . ลักชีพยาน

สบายสะดวก

ลัจจริง

ลัจชื่อ

โสมนัสชื่นชม

โสมนัสยินดี

โสมงาม

๓) คำบาลีสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยนั้นอาจจะเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำประสม หรือคำซ้อนก็ได้เช่นคำว่า "ชาติบ้านเมือง" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ชาติ" เป็นคำ

ภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สอง "บ้านเมือง" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อน หรือคำว่า "อนาคตภานหน้า" เป็นการซ้อนคำซึ่งมีหน่วยแรก "อนาคต" เป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สอง "ภานหน้า" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำประสม เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำใน เอกสาร ดังนี้

กบาลหัว

โกรธซึ่ง

โกรธแค่น

โกรธเคือง

ชาติบ้านเมือง

ญาติพี่น้อง

ทัศนาการเห็น

นามชื่อ

นิยมนับถือ

บุตรหลาน

ปลั่งจวงษ์หอมแซม

พิฆาภฆ่า

ภูตผี

มูลเดิม

รูปร่าง

ลึกซึ้งเขียน

วิจิตรงดงาม

วิถีทาง

วิวาทถุ่มเถียง, วิวาทถุ่มเถียง

วิวาทเถียง

วิวาทบาดหมาง

สมาคมคบค้า

สัญญาใจ

สูญเสียม

สูญหาย

เสน่หารักใคร่

ไฉมยุคาบ

อนาคตภายหน้า

อัปราชัยแพ้

อาฆาตแค้น

อุบถัมภ์ เลี้ยงดู

๔) คำมลายู + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำมลายู ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำมลายู ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

กะลาลีลูกเรือ

คำว่า "กะลาลี" พจนานุกรมคำพ้องไทย-มลายู^๗ ระบุว่า เป็นคำมลายูว่า "kelasi" แปลว่า "ลูกเรือ" และอธิบายว่าพจนานุกรมฉบับหนึ่งว่ามาจากภาษาเปอร์เซียอีกฉบับหนึ่งว่ามาจากภาษาฮินดูสตานี นอกจากนี้ยังได้เสนอคำนี้ที่พบในภาษาต่าง ๆ ดังนี้ ภาษาเบงกอลี "Kralasi" ภาษกุชราตี "khulaseu" แปลว่า "ลูกเรือ" ส่วนภาษาเปอร์เซียมี

^๗ เรื่องเดิม, หน้า ๑๐

คำว่า "khalasi" แปลว่า "การช่วย, การปลดปล่อยให้เป็นไทย" กับคำว่า "karaji" แปลว่า "เรือ"

๕) คำสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจเป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำประสม หรือคำซ้อนก็ได้ เช่นคำว่า "พินาศฉิบหาย" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "พินาศ" เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สอง "ฉิบหาย" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อน เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสาร ดังนี้

กาพย์กลอน

เคารพนับถือ

ทรัพย์สิ้น

ทาสไทย

ประณีตงดงาม

ประณีตงาม

ประทีปโคมไฟ

ประเทศบ้านเมือง

พินาศฉิบหาย

พินาศล่มจม

พิพากษาคัดสิน

แพทย์หมอ

ราษฎรชาวเมือง

ศัพท์สำเนียง

ศรัทธา เลื่อมใส

ศุภมาสวันคืน

ศูนย์นาย

เคียรเกล้า

ลัดยชื่อ

เสนนาผูกพัน

อัประนยดอดลุ, อัปยศอดลุ

อัศจรยพิศวง

อาไศรยอยู่, อาคียอยู่

๖) คำอังกฤษ + คำไทย

การซ้อนคำที่คานหน่วยแรกเป็นคำภาษาอังกฤษ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว คำประสมก็ได้เช่น คำว่า "กัปตันนายเรือ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "กัปตัน" เป็นคำภาษาอังกฤษ ส่วนหน่วยที่สอง "นายเรือ" เป็นคำภาษาไทย ซึ่งเป็นคำประสม เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาอังกฤษ ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำไทย พบคำในเอกสารเพียง ๓ คำคือ

กัปตันนายเรือ

ปลัดตบีน

เปเรลเตนต์เจ้าเมือง

หมายเหตุ

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาอังกฤษ พบอีกคานึงแต่หน่วยที่สองเป็นกลุ่มคำ คือ คำว่า "สเดชู้ที่หยุดรถไฟ"

๖.๒.๒ การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยหมายถึง การซ้อนคำที่มีคำภาษาไทยอย่างน้อย ๑ หน่วย หน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาเขมร ภาษาไทยภาษาบาลีหรือภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะเป็นคำพยางค์เดียว หรือคำซ้อนก็ได้ เช่นคำว่า "ว่ากล่าวดีเตียน" เป็นการซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศเรียงต่อกัน ๓ หน่วย หน่วยแรก "ว่ากล่าว" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อนส่วนหน่วยที่สอง "ดี" และหน่วยที่สาม "เตียน" เป็นคำภาษาเขมรทั้งคู่ เป็นต้น

การซ้อนคำที่ประกอบด้วยคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยสามารถแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ ๖ พวกคือ

๖.๒.๒.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่เหลืออาจจะเป็นคำภาษาไทย ภาษาเขมร ภาษาบาลี ภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษาบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้เป็น ๖ พวกดังนี้

๑) คำเขมร + คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทย อาจเป็นคำพยางค์เดียวหรือคำประสมก็ได้ เช่นคำว่า "กระจัดกระจายเรียรดาด" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "กระจัด" และหน่วยที่สอง "กระจาย" เป็นคำภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สาม "เรียรดาด" เป็นคำภาษาไทยที่เป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

กระจัดกระจายเรียรดาด

คุกตะรางทิม

น้ออุกลัก

น้อ เปียดปัง

ซำรุคขรุขฟ้ง

ตราบเท่างจ. ตราบเท่างจ

ตราบเท่างถึง

๒) คำเขมร + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดี่ยวทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร พบตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้ มีเพียง ๓ คำคือ

ฉกลัดฉ้อ

แบบอย่างธรรมนิยม

ฉาบากยาก เชิญ

๓) คำเขมร + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะเป็นคำพยางค์เดี่ยว คำสองพยางค์หรือคำประสมก็ได้ เช่นคำว่า "ฉกชิง วัง ราว" เป็นการซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรก "ฉก" เป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สอง "ชิง" เป็นคำภาษาไทยพยางค์เดี่ยว และหน่วยที่สาม "วังราว" เป็นคำไทยซึ่งเป็นคำประสม เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองและหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย พบตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

ฉกชิง วัง ราว

ฉ้อประ บัค ปัง

ชาว ต ท ว ด พ ัง

ดาบ ล ห น แ ง

คานหนักตึก เรือน

ยึดยืนนาน

ลำบากยากแค้น

ลำบากยากไร้

ลำบากยากเหนื่อย

สนิทติดต่อ

๔) คำเขมร + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสิ้นและมีตัวอย่างคำในเอกสารที่ศึกษาเพียงคำเดียวคือ

กราบไว้นมัสการ

๕) คำเขมร + คำบาลี + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวและมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สำเภานาวาเรือ

๖) คำเขมร + คำสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะ เป็นคำพยางค์เดียวเท่านั้นและมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สำนักอไศรยอยู่

๖.๒.๒.๒ หน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย

การช้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เหลืออาจจะเป็นคำภาษาเขมร คำภาษาบาลี คำภาษาสันสกฤต หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งได้เป็น ๑๑ พวกดังนี้

๑) คำไทย + คำเขมร + คำเขมร

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจเป็นคำพยางค์เดียวหรือคำช้อนก็ได้ เช่นคำว่า "ว่ากล่าวดีเตียน" เป็นการช้อนคำภาษาไทย "ว่ากล่าว" ซึ่งเป็นคำช้อน คำภาษาเขมร คือ "ดี" และคำภาษาเขมรคือ "เตียน" เป็นต้น

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างในเอกสารที่ศึกษา ๓ คำคือ

จนตราบเท่า

ลนล้างทำลาย

ว่ากล่าวดีเตียน

๒) คำไทย + คำเขมร + คำบาลีสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวและมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ชื่อตรงสุจริต

๓) คำไทย + คำเขมร + คำสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์

เดียว และมีตัวอย่างในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

เล่าเรียนศึกษา

๔) คำไทย + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยสามเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเขมรพบตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

ครันคร้ามชาม

คุ่น เศษนิทสนม

เยี่ยงอย่างธรรมเนียม

หักฟุ้งทำลาย

แห่งหนุดาบล

ไหว้บุบคารพ, ไหว้บุบเคารพ

๕) คำไทย + คำไทย + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นภาษาบาลี หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะเป็นคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ การซ้อนหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำบาลีพบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

เรือแพนาวา

๖) คำไทย + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำบาลีสันสกฤต หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย
ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำบาลีสันสกฤตพบตัวอย่างคำใน เอกสาร ๕ คำดังนี้

ถอย เลื่อมสุญ

นอชน ปนมีศการ

ปาว ร้องประกาศ

มี สว่าง เทวดา

เย่า เรื้อน เคนหา

๓) คำไทย + คำไทย + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทย
ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำ
ภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียง ๒ คำคือ

แท้ เที่ยงธรรม

ลิ่ง ลิวทรัพย์

๔) คำไทย + คำบาลี + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็น
คำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำซ้อน เช่นคำว่า
"ชินชมโสมนัสยินติ" เป็นการซ้อนคำซึ่งมีหน่วยแรกคือ "ชินชม" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อน
หน่วยที่สอง "โสมนัส" เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม "ยินติ" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำ
ประสม การซ้อนคำดังกล่าวนี้มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ชินชม โสมนัสยินติ

๘) คำไทย + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองและหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองและหน่วยที่สาม เป็นคำบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสาร เพียงคำเดียวคือ

เพื่อนมิตรสหาย, เพื่อนมิศหาย

๑๐) คำไทย + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตและหน่วยสุดท้ายเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจจะ เป็นคำพยางค์เดียวหรือคำซ้อนก็ได้

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต และหน่วยสุดท้ายเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างในเอกสาร เพียง ๒ คำคือ

ชื่อสัตว์สุจริต

พี่น้องพงษ์พันธุ์

๑๑) คำไทย + คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สองและหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำซ้อน เช่นคำว่า "ดูแลรักษาพยาบาล" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรกคือ "ดูแล" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อน หน่วยที่สองคือ "รักษา" และหน่วยที่สาม คือ "พยาบาล" เป็นคำสันสกฤตทั้งสองหน่วย การซ้อนดังกล่าวนี้มีตัวอย่างในเอกสารที่ศึกษาเพียงคำเดียวคือ

ดูแลรักษาพยาบาล

๑.๒.๒.๓ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยโดยหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่เหลืออาจจะเป็นคำภาษาไทย คำภาษาบาลี คำภาษาสันสกฤต คำภาษาเขมร หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศสามารถแบ่งออกได้ ๔ พวก

๑) คำบาลี + คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีด้วยหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

จารีตแบบอย่าง

๒) คำบาลี + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลี หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ปฏิสังขรณ์ซ่อมแปลง

๓) คำบาลี + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองและหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยอาจเป็นคำพยางค์เดียวหรือคำประสม เช่นคำว่า "ปิติชินชมยินดี" เป็นการซ้อนคำที่มี หน่วยแรก "ปิติ" เป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง "ชินชม" และหน่วยที่สาม "ยินดี" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำซ้อนและคำประสมตามลำดับ เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลี หน่วยที่สองและหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสาร ๔ คำคือ

กักขฬะนยวชำ

ปราชยพำยแพ้

ปิดิชุนชมยนติ

ฉามกนยวชำ

๔) คำบาลี + คำทไย + คำบาลี

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาทไย สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาบาลีน้น นวยที่เ็นคำภาษาทไยจะ เ็นคำมูลหรือคำช้อน

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาทไย สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาบาลีมีดวยวงคำเนเกสำร เ็น ๒ คำคือ

กาหลสนนนินนาท

ปิดิชุนชมโสมนีส

๕) คำบาลี + คำทไย + คำลันสกถด

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาทไย สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาลันสกถดน้น นวยที่เ็นคำภาษาทไยจะ เ็นคำประสม

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาทไย สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาลันสกถดมีดวยวงคำเน เกสำร เ็น คำเด็ยวคือ

ประจามิดยำศึกษัตร, ปัจจมิดชำศึกษัตร

๖) คำบาลี + คำบาลีลันสกถด + คำทไย

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาลันสกถด สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาทไยน้น นวยที่เ็นคำภาษาทไยจะ เ็นคำสองพยำงค

การช้อนคำที่มีนวยรแกเ็นคำภาษาบาลี นวยที่สองเ็นคำภาษาลันสกถด สวนนวยที่สำมเ็นคำภาษาทไยมีดวยวงคำเน เกสำร เ็น คำเด็ยวคือ

ลิริวิลาสงดงาม

๗) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองเป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สองเป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างใน เอกสารเพียงคำเดียวคือ

ปริดาปราโมทย์ชินชวน

๖.๒.๒.๔ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยโดยหน่วย
แรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออาจจะเป็นคำภาษาไทย คำภาษาเขมร คำภาษา
สันสกฤต คำภาษาบาลี หรือคำบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๗ พวกคือ

๑) คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่
สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์
เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่
สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำใน เอกสารเพียงคำเดียวคือ

ทุกชยวกลำบาก, ทุกชยวกลำบาก

๒) คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่
สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทย อาจเป็นคำพยางค์เดียว หรือคำ
ประสมก็ได้ เช่นคำว่า "คุณงามความดี" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "คุณ" เป็นคำภาษาบาลี

สันสกฤต หน่วยที่สอง "งาม" เป็นคำภาษาไทยพยางค์เดียว ส่วนหน่วยที่สาม "ความดี" ก็เป็นคำภาษาไทย เช่นเดียวกันแต่เป็นคำประสม เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทยพบตัวอย่างในเอกสารดังนี้

ค้ำรบนยนอย . เคารพนนอบ

เคารพยาเกรง

คุณงามความดี

เคนสถานบ้านรีเอน

บาปหยาบข้า

ประกาศเปารอง . ประกาศปาวรอง

พาลหยาบข้า

คิมาดมาคิน

วิถินนทาง

อับราชยพายแพ์

อุบการะเก็อหนน

๓) ค้ำบาลีสันสกฤต + ค้ำทาย + ค้ำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยและหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ภูมิถินฐาน

๔) คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ครูบาอาจารย์

๕) คำบาลีสันสกฤต + คำบาลี + คำไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียว

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สุจริตสัตย์จริง

๖) คำบาลีสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำสองพยางค์ การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำคือ

ประสาศรัทธา เลื่อมใส

สุจริตสัตย์จริง

๓) คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำภาษาไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี

สันสกฤต ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี

สันสกฤต ส่วนหน่วยที่สาม เป็นภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

บุญคุณความดี

พยายามทอฆาตแค้น

๖.๒.๒.๕ หน่วยแรก เป็นคำภาษาสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยโดยหน่วย

แรก เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาไทย ภาษาบาลีหรือคำภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้ ๓ พวกคือ

๑) คำสันสกฤต + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สอง

เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่

สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๓ คำคือ

เคารพนมอบกราบ

ศึกษาแล้วเรียน

สามีภักชู้ตรง, สวามีภักดีชู้ตรง

๒) คำสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่

สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่
สองกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

เจรจาวาชาน

ทรพย เชา ของ

ทรพย เจิน ทอง

ทรพย ลีง ของ

ทรพย ลีง ลิน

ศพ ท ส เยิง ลียง

เสน น า ร ก ไ ค ร

อั ป ย ศ อ ด อ า ย

๓) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำใน เอกสารเพียงคำเดียวคือ

พ น ิ จ พิ ค ร า ระ ห ตุ

๖.๒.๒.๖ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย

การช้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดย
หน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย
มีเพียงพยางค์เดียวคือ

คา ป เ อ ร เ ช เ ย + คา เ ม ร + คา ท ไ ย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย หน่วยที่สองเป็น
คำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทยเป็นคำช้อน หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำ

พยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย หน่วยที่สองเป็น
คำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สุหร่ายประพรม

คำว่า "สุหร่าย" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕^๔
ระบุว่า เป็นคำมาจากภาษาเปอร์เซียว่า "surahi"

๖.๒.๓ การซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย

การซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วยหมายถึง การซ้อนคำ
ที่มีภาษาไทยอย่างน้อย ๑ หน่วย หน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาเขมรหรือภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่
เป็นภาษาไทยอาจจะ เป็นคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์หรือคำประสมก็ได้ เช่นคำว่า "ชารุค
ทรุดโทรมย้อยยับ" เป็นการซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย หน่วยที่หนึ่ง หน่วย
ที่สองและหน่วยที่สามคือ "ชารุค" "ทรุด" กับ "โทรม" ล้วนเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สี่
"ย้อยยับ" เป็นภาษาไทยซึ่งเป็นคำประสม เป็นต้น

การซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็น
พวกใหญ่ ๆ ได้ ๔ พวกคือ

๖.๒.๓.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร

การซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย โดยมี
หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่เหลืออาจเป็นภาษาไทยคำภาษาเขมร คำภาษาบาลี
คำภาษาสันสกฤต หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศสามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

^๔คณะกรรมการชำระพจนานุกรม, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ (พิมพ์
ครั้งที่ ๔ : กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖).

๑) คำเขมร + คำเขมร + คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษา เขมร

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษา เขมร

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ชาวดัตช์ไตรมย่อยัยบ

๒) คำเขมร + คำไทย + คำเขมร + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษา

เขมร ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก หน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำ

ภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

คิดอ่านตรึตรง

๓) คำเขมร + คำไทย + คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษา เขมร

ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ก็ได้

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษา เขมร

ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยพบตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียง ๒ คำคือ

คิดคำนึงรำพึงดู

ฉกฉักฉ้อประบัศ

๔) คำเขมร + คำไทย + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษา เขมร ส่วนอีก ๓ หน่วย

ที่เหลือเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยฉบับคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมรส่วนอีก ๓ หน่วยที่

เหลือเป็นคำภาษาไทยพบตัวอย่างคำในเอกสาร ๒ คำคือ

กตซีซ่มเหง

ทรุดปรักหักพัง

๔) คำเขมร + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองกับ

หน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ก็ได้

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมรหน่วยที่สองกับ

หน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสาร เพียงคำเดียว คือ

ลบละลายหายสูญ

๕) คำเขมร + คำไทย + คำไทย + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองกับ

หน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวที่มีกปรากฎเป็นคำซ้อน

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมรหน่วยที่สอง

กับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ถนนหนทางมรรคา

๓) คาเขมร + คาไทย + คาบาลี + คาไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวและคำสองพยางค์ก็ได้

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมรหน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลี มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ
กันแสงให้พิลาปราไร

๔) คาเขมร + คาบาลีสันสกฤต + คาไทย + คาไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์พยางค์เดียวทั้งสองหน่วย และมีมักจะปรากฏเป็นคำซ้อนกันได้ด้วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมรหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามและหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

น้อยลคตโกง

สำเนาแก้วชละหยาบซ่า

๑.๒.๓.๒ หน่วยแรกเป็นคำไทย

การช้อนคำไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำไทย ส่วนหน่วยที่เหลืออาจเป็นคำภาษาจีน คำภาษาบาลี คำภาษาสันสกฤต คำภาษาบาลีสันสกฤต หรือคำภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้ ๑๕ แบบคือ

๑) คาไทย + คาเขมร + คาไทย + คาไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์

เดียว สองพยางค์หรือคำประสมก็ได้ เช่น คำว่า "ย่องเบาฉิ่งวิ้งราว" เป็นการซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรก "ย่องเบา" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำประสม หน่วยที่สอง "ฉิ่ง" เป็นคำภาษาเขมรหน่วยที่สาม "วิ้ง" เป็นคำภาษาไทยพยางค์เดียว ส่วนหน่วยที่สี่ "วิ้งราว" เป็นคำภาษาไทยซึ่งเป็นคำประสม

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างในเอกสาร ดังนี้

เขตขามคว้ามกัลว

คุ้มครองป้องกัน

ฉีกทำลายล้างเสีย

ชิงฉกฉวยลัก

ทแกลั่วทหารวีพล

เนื่องชิดติดต่อ

ย่อง เบาฉิ่งวิ้งราว

ลักฉ้อขังประทัด

อำพรางปกปิด

อำพรางปิดบัง

๒) คำไทย + คำจีน + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาจีน ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยล้วนเป็นคำพยางค์เดียวกันทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทยมีตัว หน่วยที่สองเป็นคำภาษาจีน ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ตึกกว้านบ้านเรือน

คำว่า "กว้าน" เป็นคำภาษาจีนแต่จิว แปลว่า "โรง, สำนัก,

บ้านพัก, สถานที่, ร้านหอ..."^๘

๓) คำไทย + คำไทย + คำเขมร + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสองหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

ต่อติดสนิทชิด

แตกแยกกระจัดกระจาย

๔) คำไทย + คำไทย + คำเขมร + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สี่เป็นภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สีบเสาะแสวงหา

๕) คำไทย + คำไทย + คำเขมร + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำบาลีสันสกฤต หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสองหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

^๘ปราณี กายอรุณลิขิต, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘๖ - ๑๘๘.

ข้าวปลาเสวยงอาหาร

๖) คำไทย + คำไทย + คำไทย + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๓ คำ คือ

ต่อสู้อรประจัญ

ปิดบังอำพราง

เร้นซ่อนอำพราง

๗) คำไทย + คำไทย + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทย จะเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

เกี่ยวข้องพันพัน

๘) คำไทย + คำไทย + คำไทย + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว หรือสองพยางค์ก็ได้

การซ้อนคำที่มีหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาไทย

ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤต มีตัวอย่างในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

พูดจากัทักทายปราศรัย

เวียงแคว้นแคนสถาน

๙) คำไทย + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำสองพยางค์

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

จัญญ เรืองโรจน์ประภัสสร

๑๐) คำไทย + คำไทย + คำสันสกฤต + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทยหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก กับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนที่หน่วยที่สี่เป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ผู้คนพรรคพวก

๑๑) คำไทย + คำไทย + คำสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำประสม

การซ้อนคำมีหน่วยแรกหน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่ เป็นคำไทย

ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียว คือ

นอบนบ เคารพนับถือ

๑๒) คำไทย + คำบาลี + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สามหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี มีตัวอย่างใน เอกสาร เพียงคำเดียว คือ

ชวักกะชะละหยาบช้า

๑๓) คำไทย + คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียว

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลี มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียว คือ

ไหว้สา* บูชาคารวะ

๑๔) คำไทย + คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

*คำว่า "สา" เป็นคำที่กร่อนมาจากคำภาษาบาลีว่า "สาธุ"

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาไทยส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสาร ๕ คำคือ

ข่าวสารถ้อยคำ

ถิ่นฐานบ้านช่อง

ถิ่นฐานบ้านเมือง

ถิ่นฐานบ้านเรือน

ถิ่นฐานเหย์าเรือน

๑๕) คำไทย + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สามเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่ เป็นเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียว

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาไทย หน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสาร ๒ คำ คือ

ชื่อลัตยสุจจริตจริง

ชื่อลัตยสุจจริตจริง ฯ

๑.๒.๓.๓ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

การช้อนคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วยโดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาเขมร คำภาษาไทย คำภาษาบาลี คำภาษาสันสกฤต หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำไทย + คำไทย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออีกสามหน่วยเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย ส่วน

หน่วยที่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตบางหน่วยจะ เป็นคำสมาส

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วย

ที่เหลืออีกสามหน่วยเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

เขตแคว้นแดนเมือง

สามาคาธะวะไนวันนบถือ

๒) คำภาษาบาลีสันสกฤต + คำบาลี + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่

สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาไทยนั้น จะเป็นคำพยางค์เดียวทั้งสองหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตหน่วยที่สอง

เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาไทย พบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

พาลทฺจฺริตฺถยาบชฺชา

๓) คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

พาลกักกะละหยาบชฺชา

โรคฺภยฺไช้เจิบ

๔) คำบาลีสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สอง

เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออีกสองหน่วยเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็น

คำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซื้อค่างที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตหน่วยที่สองเป็นคำสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออีก ๒ หน่วย เป็นคำภาษาไทย พบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ยุติธรรมเที่ยงตรง

๖.๒.๓.๔ หน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต

การซื้อคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วยโดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาเขมร คำภาษาบาลีคำภาษาสันสกฤต หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำสันสกฤต + คำไทย + คำไทย + คำไทย

การซื้อค่างที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออีกสามหน่วยเป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซื้อค่างที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลืออีกสามหน่วยเป็นคำภาษาไทยมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ทรัพย์สินเงินทอง

๒) คำสันสกฤต + คำไทย + คำไทย + คำบาลีสันสกฤต

การซื้อค่างที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น หน่วยที่เป็นคำไทย เป็นคำพยางค์เดียวและคำประสม

การซื้อค่างที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาไทย ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

สัตย์ซื่อมั่นคงสุจริต

๓) คำสันสกฤต + คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยจะ เป็นคำซ้อน

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤตหน่วยที่สอง เป็นคำบาลีหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ปริดาโสมนัสนิยมชมชื่น

๔) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำไทย + คำไทย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทยนั้น หน่วยที่เป็นคำภาษาไทยเป็นคำพยางค์เดียวทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาไทย มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

ทรัพย์พิศทุเงินทอง

ทรัพย์มฤตกลิงลิน

๖.๓ การซ้อนคำภาษาต่างประเทศทุกหน่วย

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศทุกหน่วย หมายความว่าหน่วยแต่ละหน่วยเป็นการซ้อนคำเป็นคำภาษาต่างประเทศทุกหน่วย คำภาษาต่างประเทศ อาจจะเป็นคำภาษาเขมร ภาษาสันสกฤต ภาษาเปอร์เซีย ภาษาบาลี หรือภาษาบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศทุกหน่วย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๓ กลุ่ม คือ

๖.๓.๑ การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย

๖.๓.๒ การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย

๖.๓.๓ การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย

๖.๓.๑ การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย หมายความว่าหน่วยแต่ละหน่วยเป็นคำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งคือ ภาษาเขมร ภาษาเปอร์เซีย ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอังกฤษ หรือภาษาจีน

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ ๖ พวก คือ

๖.๓.๑.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองอาจเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต คำสันสกฤต หรือคำเขมรก็ได้ สามารถแบ่งออกได้ ๓ พวก คือ

๑) คำเขมร + คำเขมร

การช้อนคำที่เกิดจากการช้อนคำเขมรกับคำเขมร มีตัวอย่างปรากฏในเอกสารที่ศึกษาดังนี้

กระจัดกระจาย

ก่อสร้าง

เกรงขาม

ชนบทาเนียม*, ชนบธรรมเนียม

ครบถ้วน

ครอบครอง

จุดตาราง

จ้านจง

จ้านปอง

*คำว่า "ทาเนียม" นี้ในหนังสือกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นเอกสารสมัยอยุธยา จะรักษาการสะกดแบบภาษาเขมรไว้ทุกคำ คำนี้ภาษาเขมรเขียน "ทาเนียม".

แจกจ่าย

ฉลาดเฉลียว

เฉลียวฉลาด

โหดเหี้ยม

คำหริหะหริหะ

ตกแต่ง

ตบแต่ง

ตราขูเข่า. ตราขูเข่า

ตรีตรอง

ตำรับตำรา. ตำรับตำรา

ตีเตียน

ขานุกขานุก. ขานุกขานุก

เที่ยงตรง

แบบธรรมนิยม

ประปราย

ประสมประสาร

ผนวชบวช

ผสมผสาน. ผสมประสาร

มัวหมอง

เรี่ยรียง

ละเอียดย่อย

สุมควาร

หวางแหน

อ้านายอวย

๒) คำเขมร + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีนั้น มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ผนวชอุปสมบท

๓) คำเขมร + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างในเอกสารเพียง ๓ คำ คือ

พิณพิจาวณา

เรื่องโรจน์

เสปียงอาหาร

๔) คำเขมร + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น ทั้งสองหน่วยส่วนใหญ่จะเป็นคำมูล และมีบางหน่วยที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "เผติยงโฆษณาการ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "เผติยง" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "โฆษณาการ" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๔ คำ คือ

บารุงรักษา

ประเศติยงโฆษณา

เผติยงโฆษณาการ

พิณิตพิตเคราะห์, พิณิตพิเคราะห์

สร้างสนาน

๖.๓.๑.๒ หน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นคำภาษาสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศทั้งสองจะซ้อนได้แบบเดียวคือ

คำจีน + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น พบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ส่วยอากร

คำว่า "อากร" ในหนังสือกฎหมายตราสามดวง หน้า ๖๘๓ สะกด "อากร" ในคำว่า "ส่วยสาอากรภาษี" และหน้า ๕๓๘ สะกด "อากรอน" ในคำว่า "ส่วยสาอากรอนภาษี" ซึ่งเป็นการสะกดที่คล้ายคลึงกับภาษาเขมรคือ "akor" และภาษามอญคือ "akhon" ว่า "tax" หรือ "fee"^{๑๐} และพจนานุกรมมอญ-อังกฤษ ให้คำแปล "akhon" ว่า "tax" หรือ "tribute"^{๑๑} ซึ่งไทยอาจจะรับคำนี้มาใช้โดยผ่านวัฒนธรรมของมอญ-เขมร ที่รุ่งเรืองมาก่อนก็ได้ดังปรากฏหลักฐานการสะกดคำว่า "อากร" จากภาษาเขมร และมอญ

๖.๓.๑.๓ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองอาจเป็นคำภาษาบาลี คำภาษาสันสกฤต คำภาษาบาลีสันสกฤต หรือคำภาษาเขมรก็ได้ สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

^{๑๐}K. Headley, Jr., Combodian-English Dictionary Vol.๒, P.๑๓๘๘.

^{๑๑}R. Halliday, M.R.A.S., A Mon-English Dictionary, ๑๘๔๔, P.๒.

๑) คำบาลี + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาบาลีบางหน่วยอาจเป็นคำสมาส และคำภาษาเขมรบางหน่วยอาจเป็นคำแผลง เช่น คำว่า "วัฒนาการจาเวณ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "วัฒนาการ" เป็นภาษาบาลีซึ่งเป็นคำสมาส ส่วนหน่วยที่สอง "จาเวณ" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำแผลง เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสาร ๑ คำ ดังนี้

ทุกขฉำปาก

ปะภิสันธิกำเนต

วัฒนาการจาเวณ

สะโมสรประชุม

อะนุสรค่านิง

อุปสมบทบวช. อุปสมบทบวช

๒) คำบาลี + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีนั้น ทั้งสองหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูลและมีบางหน่วยที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "นิจนินทร" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยเป็นคำภาษาบาลีทั้งสองหน่วย หน่วยแรก "นิจ" เป็นคำมูลส่วนหน่วยที่สอง "นินทร" เป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกและหน่วยที่สองเป็นคำบาลีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

กริยาอัชฌาฉัย

กริยาอาการ

อามนิตม

การระวระการพ

ทุกซ์โทมณัล
นิจนิรันตร
ปภิกาณปรีชา
ปิตุฆาตมาตุฆาต
ปิตฺติโสมนัล
พาลทฺวจิต
ภริยาสามี
มฺอฆฺราณ
เมตตากรุณา
สงฺฆสมณ
สมณฺณรราวาส
สฺบถสาบาน
สามีภริยา

๓) คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง
 เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยส่วนใหญ่จะเป็นคำมูล มีบางหน่วยเท่า
 นั้นที่เป็นคำสมาส เช่น "สมณพราหมณาจารย์" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "สมณ" เป็นคำภาษา
 บาลี ซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "พราหมณาจารย์" เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง
 เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น มีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

กระบานศีล. กบาลศีล

กิจฺจระ. กิจฺจระ

กิจฺจการ

จฺริตฺทกิริยา

บุปผ์สุช

นวาวยาน

บุษคุณ

บุษบาป

บุษพาสนา

ปฏิสังชरणปุระณะ

ภากระตุระ

มพิลภาชะรา

มุข เหตุ

วาสกรีนาคา

สมณพราหมณ

สมณพราหมณาจารย์

สวัสดิมงคล

สักการบูชา

สังสุจริต

อัญญาศรีคามวาสี. อัญญาสิคามวาสี

อัฐิธาตุ

โอรสูธิดา

๔) คำบาลี + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำต่างประเทศแต่ละหน่วยส่วนใหญ่จะเป็นคำมูลมีบางหน่วยเท่านั้นที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "สักการนมัสการ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "สักการ" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "นมัสการ" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง
เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้นมีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

จารีตประเพณี

ศุริยดนตรี

บาปกรรม

บิดามารดา

บุญธรรม

ปริตฺวาปราโมทย์

มนานิกายธรรมยุติกา

ยุติธรรม

เวรกรรม

สกุณปากษา

สนทนาปราศรัย

สักการนมัสการ

สิริสวัสดิ

โสมนัสปราโมท. โสมนัสปราโมทย์

อักษรอักษร

อิทธิฤทธิ. อิทธิฤทธิ

๖.๓.๑.๔ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำ
ภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นคำภาษาอังกฤษ คำภาษาบาลีสันสกฤตคำภาษาบาลี คำ
ภาษาสันสกฤตหรือคำภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำบาลีสันสกฤต + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรนั้น หน่วยแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล แต่มีบางหน่วยที่เป็นคำแผลง เช่น คำว่า "โจทก์จำเลย" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "โจทก์" เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "จำเลย" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำแผลง เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

การงาน

โจทก์จำเลย, โจทจำเลย

ชัยชนะ

ชัยชานะ, ไชยชานะ

ผลกำลัง

รูปโฉม

รูปทรง

สำนักสภากรรจ์

สุขสำราญ

๒) คำบาลีสันสกฤต + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีนั้น หน่วยแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล มีบางหน่วยที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "คัมภีระวัชคณิต" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "คัมภีระ" เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส ส่วนหน่วยที่สอง "วัชคณิต" เป็นคำภาษาบาลี ซึ่งเป็นคำสมาส เช่นเดียวกัน

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

อรหานิเทศา

คัมภีระสุระวิปัสณาสุระ. คัมภีระสุระวิปัสณาสุระ

คามวาสีอรัญวาสี. คามวาสีอรัญวาสี

ทิวาราตรี

บุรณะปฏิสังขรณ์

ผลอนิสังค

พาสณาบารมี

ยาจกวิพก

สัมพันธ์ปฏิพัทธ์

สุขทุกซ์

สุขสบาย

อนาจารทุกจิต

อันตรธานสูญ

อาการกิริยา

อาราธนานิมนต์

อาหารวิรัต

๓) คาบาลีสันสกฤต + คาบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยทั้งสองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ๒ หน่วย

นี้หน่วยแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทั้งสิ้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยทั้งสองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ๒ หน่วย

มีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

กาลเวลา

กาลสมัย

กีนรกีนรี

กุมารกุมริ

คชสาร

โคคาวิ

ชอุธาร

ชาติตระกูล

บาบุม

พิภพโลก

ภัยอันตราย

ยานพาหนะ

รูปร่าง

รูปภาพ

วินารอาวาส

เหตุผล

อดีตอนาคต

อามาตพยาบาท

อมรเทพดา

อมิตราไพรี

อุบาสกอุบาสิกา

๔) คำบาลีสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำสันสกฤตนั้น หน่วยแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล แต่มีบางหน่วยที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "อริราชดลกร" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "อริ" เป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "ราชดลกร" เป็นคำสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำซึ่งมีหน่วยแรกเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่

สอง เป็นคำสันสกฤตนี้มีตัวอย่างคำในเอกสารดังนี้

ครูอาจารย์

คุณธรรม

คุณประโยชน์

ทุกชีโคกาตุร

เทพดาอารักษ์

บาปกาม์. บาปกรรม

บาปอกุศล

บุญกุศล

บุญธรรม

ปรีชาสามารถ

ผลประโยชน์

ภิบาลรักษา

โรคศัพย์

รูปพรรณ

วิริยอุษานะ

เวทมนตร์

ศุขเกษม. สุขเกษม

อภิบาลบริรักษ์

อภิบาลรักษา

อภิวาทวันทนา

อภีราชศีลกร

อภีราชปัจจามิตร

อภีราชศีตรู

อัจฉริศยา. อัจฉาริษยา

๕) คำบาลีสันสกฤต + คำอังกฤษ

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาอังกฤษนั้น หน่วยแรกที่เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีลักษณะคล้ายคำประสม ส่วนหน่วยที่สองซึ่งเป็นคำภาษาอังกฤษเป็นคำมูล

การซ้อนคำดังกล่าวนี้มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ พระมาลาเซลเมต

๖.๓.๑.๕ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นคำภาษาสันสกฤต มีเพียงพวกเดียวคือ

คำเปอร์เซีย + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซียส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ภาชีอากร, ภาลีอากร

คำว่า "ภาลี" เป็นคำมาจากภาษาเปอร์เซียว่า "bakhshish" ความหมายเดิมว่า "ให้" และไทยคงรับคำนี้ผ่านภาษามลายูอีกที เพราะในภาษามลายูมีคำว่า "basi" แปลว่า "ส่วนที่ได้นอกเหนือ เช่น ค่าส่วนลด ค่าล่วงเวลา ดอกเบี้ย กำไร หรือเงินที่ดึงไว้ให้สูงเกินหรือสูงกว่าที่กะไว้ เพื่อเผื่อเหลือเผื่อขาด^{๑๒}"

^{๑๒}พรพิมล ชันตระกูล, "ข้อสังเกตความเป็นมาจากความหมายของคำว่า "ภาลี" และ "อากร" ในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย", รวมบทความทางประวัติศาสตร์ ๘ (กุมภาพันธ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๘.

๖.๓.๑.๖ หน่วยแรก เป็นคำภาษาสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองจะเป็นคำภาษาสันสกฤต คำภาษาบาลี คำภาษาบาลีสันสกฤต หรือคำภาษาเขมรก็ได้ สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำสันสกฤต + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาสันสกฤตส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศทั้งสองหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล แต่เพียงบางหน่วยที่เป็นคำแผลง เช่น คำว่า "เพียรพยายาม" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "เพียร" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำแผลง ส่วนหน่วยที่สอง "พยายาม" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาสันสกฤตส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

เกษมสำราญ

เชษฐสำราญ

ตริกตรอง

ธรรมเที่ยง

บริรักษ์บำรุง

ประกาศเผด็จ

พิภพวก, พรรคพวก

เพียรพยายาม

รักษาบำรุง

รักษาพยาบาล

สถิตธำรง

สังหารผลาญ

อภิวาทบังคม

๒) คำสันสกฤต + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคำมูล มีบางหน่วยที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "เศรษฐีคนบดี" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "เศรษฐี" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูลส่วนหน่วยที่สอง "คนบดี" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

เกษมศานต์ โสมนัส

เทวบุตร เทวธิดา

บรรพชาอุปลมบท

ปราโมทย์ โสมนัส

ภิกษุสงฆ์

मारक ฤ

ฤษยาม

ศีลสิกขาบท

เศรษฐี คนบดี

๓) คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นคำมูล มีบางหน่วยเป็นคำสมาส เช่น คำว่า "ฤทธิเดชาภาพ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ฤทธิ" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สอง "เดชาภาพ" เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

กระ เขมศุจ

ภูมิจินหาร

คณิศุภบรรพชิต

เคารพอกวิณฑนา

ทวีปยสมบัติ, ทวีปยสมบัติ

นมิศการบุชา, นมิศการบุชา

นุตรธิดา

ประ เทศธานี

พงษ์พิณดู

ภรรยาชាយา

มิตรสหาย

ฤทธิ เดชานุภาพ

ศักดิ์สิทธิ์

สัตย์สุจริต

๔) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาสันสกฤต ๒ หน่วย หน่วยที่เป็นคำสันสกฤต ส่วนใหญ่เป็นคำมูล บางหน่วยเป็นคำสมาส เช่นคำว่า "รูปธรรมนามธรรม" เป็นการซ้อนคำที่ประกอบด้วยหน่วยแรก "รูปธรรม" หน่วยที่สอง "นามธรรม" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาสทั้งคู่ เป็นต้น

การซ้อนคำที่เกิดจากคำภาษาสันสกฤตซ้อนกัน ๒ หน่วยนี้มีตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

เกียรติยศ

ครูโทษลโทษ

เจรจาปราศรัย

ชลมาศสถลมาศ. ชลมารศสถลมารศ

ณรงสังคราม. ณรงค์สังคราม

ทาศทาศิ

นารายณัรราม

นุตรบุตรี

บุรศัตรี. บุรุษตรี

ปริดาปราโมทย์

ปริติปราโมทย์

พทชักรอาณาจักร

เพียรสุดสาณะ

ภิกษุภิกษุณี

ยศศักดิ์

รูปธรรมนามธรรม

โลกียสมปติโลกุตระสมปติ

วิฆเนศวรพิทยวิฆเนศวรพิทย

ศรีสวัสดิ์

ศุภสวัสดิ์

สวัสดิศิริ

สถลมารศชลมารศ

๖.๓.๒ การชื้อนค้ำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย

การชื้อนค้ำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย หมายความว่าหน่วยแต่ละหน่วยเป็นค้ำภาษาต่างประเทศทุกหน่วยโดยอาจเป็นค้ำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ค้ำภาษาจีน ภาษาเปอร์เซีย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีสันสกฤต หรือ ภาษาเขมร

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้

๑ พวกคือ

๑.๓.๒.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง คือภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำเขมร + คำเขมร + คำเขมร

การช้อนคำภาษาเขมร ๓ หน่วยนั้น คำภาษาเขมรแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล มีบางหน่วยเท่านั้นที่เป็นคำแผลง เช่น คำว่า "दानิदिเตียน" เป็นการช้อนคำที่เกิดจากคำภาษาเขมรสามหน่วย หน่วยแรก "दानิ" เป็นคำแผลงส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สาม "ดิ" กับ "เตียน" เป็นคำมูลทั้งสองหน่วยเป็นต้น

การช้อนคำภาษาเขมร ๓ หน่วย มีตัวอย่างในเอกสารเพียง

๓ คำคือ

คิดตริตรง

ด้าริ ตริตรง, ด้าริ ตริตรง

दानิดิเตียน

๒) คำเขมร + คำเขมร + คำบาลี

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมรส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ดิ เตียนนิทาน

๓) คำเขมร + คำเขมร + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นคำมูลมีบางหน่วยเท่านั้นที่เป็นคำแผลง หรือคำสมาส เช่น คำว่า "ทำนุบำรุงรักษา" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ทำนุ" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำแผลง หน่วยที่สอง "บำรุง" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สาม "รักษา" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูล หรือคำว่า "ชนบธรรมเนียมราชประเพณี" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ชนบ" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล หน่วยที่สอง "ธรรมเนียม" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล เช่นเดียวกันส่วนหน่วยที่สาม "ราชประเพณี" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาเขมร

ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างในเอกสาร ๓ คำ คือ

ชนบธรรมเนียมราชประเพณี

ชนบธรรมเนียมราชประเพณี

ทำนุบำรุงรักษา

๔) คำเขมร + คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเขมร หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ไหวสการบูชา, ไหวสการบูชา

๖.๓.๒.๒ หน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน

การซ้อนคำคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตมีเพียงพวกเดียวคือ

คำจีน + คำเขมร + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ส่วยสาอากร, ส่วยสาอากรอน, ส่วยษาอากร, ส่วยสาอากร

คำว่า "สา" เป็นคำภาษาเขมรเก่า มีความหมายว่า "ภาษีที่รัฐเรียกเก็บจากราษฎร" และมีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตเก่าว่า "สัน" แปลว่า "ให้, ได้รับ, นำมาให้, หามาให้, นามาให้ และพลี^{๑๓}"

๖.๓.๒.๓ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยโดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาเขมร ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษาบาลี สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำบาลี + คำเขมร + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

^{๑๓}พรพิษณุ ยันตระกูล, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒๘.

วิสารทะชาวมณฑลาค

๒) คำบาลี + คำบาลี + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยจะเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ประภัสสรวิภูาสว่าง

๓) คำบาลี + คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร ๒ คำ คือ

จริตกิริยาอาการ

เมตตากฎาสงสาร

๔) คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยสาม เป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนคำที่สาม เป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ฉกการบุชวคาน์ย

๕) คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง
กับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สอง
กับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

กิจการธุระ

๖) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลี
ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลี
ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

โสมนัสปริตยาปราโมช

๗) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย
เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียง ๒ คำคือ

สมณชีพราหมณ์, สมณชีพราหม

อิทธิฤทธิ์อำนาจ

๘) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นคำมูล มีบางหน่วยเท่านั้นที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "สมณชีพราหมณาจารย์" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "สมณ" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำมูล หน่วยที่สอง "ชี" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สาม "พราหมณาจารย์" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำสมาส เป็นต้น

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำบาลี หน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สมณชีพราหมณาจารย์

๑.๓.๒.๔ หน่วยแรกเป็นคำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาเขมร ภาษาบาลีสันสกฤตหรือภาษาสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวกคือ

๑) คำบาลีสันสกฤต + คำเขมร + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

ครหาฐิ เตียน

๒) คำบาลีสันสกฤต + คำเขมร + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต หน่วยที่
สองเป็นคำภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ
อภิบาลบำรุงวิชา

๓) คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การช้อนคำที่เกิดจากคำภาษาบาลีสันสกฤตซ้อนกัน ๓ หน่วย
นั้น คำภาษาบาลีสันสกฤตแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่เกิดจากการช้อนคำภาษาบาลีสันสกฤต ๓ หน่วย
มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

เพ็ชรนิลจินดา

๔) คำบาลีสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ศิริสวัสดิมงคล

๖.๓.๒.๔ หน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย

การช้อนคำที่ประกอบด้วยคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยโดยหน่วย
แรกเป็นคำภาษาเปอร์เซีย ส่วนหน่วยที่เหลืออีกสองหน่วยเป็นคำภาษาสันสกฤต มีเพียงพวกเดียวคือ

คำเปอร์เซีย + คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การช้อนคำมีหน่วยแรก เป็นคำภาษาเปอร์เซียส่วนหน่วยที่เหลืออีก
สองหน่วยเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้นคำต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาเปอร์เซียส่วนหน่วยที่เหลืออีก
สองหน่วยเป็นคำภาษาสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ
ภาสี*อกร สมพิทศร**

๗.๓.๒.๖ หน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำ
ภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือจะเป็นคำภาษาต่างประเทศ ภาษาใดภาษาหนึ่งคือ ภาษาเขมร
ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี ภาษาเปอร์เซีย หรือ ภาษาบาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๑๐ พวกคือ

๑) คำสันสกฤต + คำเขมร + คำเขมร

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่
สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูลมีบาง
ส่วนเท่านั้นที่เป็นคำแผลง เช่นคำว่า "รักษา**ท**านุ**บ**ารุง" เป็นการช้อนคำที่มีหน่วยแรก "รักษา"
เป็นคำภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นคำมูล หน่วยที่สอง "ท**า**นุ" เป็นคำภาษาเขมร ซึ่งเป็นคำแผลง ส่วน
หน่วยที่สาม "บ**า**รุง" เป็นคำภาษาเขมรซึ่งเป็นคำมูล เป็นต้น

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่
สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

รักษา**ท**านุ**บ**ารุง

* ดูคำอธิบายที่มาของคำว่า "ภาสี" ที่เชิงอรรถที่ ๑๒ ในบทที่ ๖ หน้า ๓๒๒.

** คำว่า "สมพิทศร" นี้ มาจากคำภาษาสันสกฤตว่า "สวดสร" แปลว่า "ปี"

(คณะกรรมการชำระพจนานุกรม, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ (พิมพ์ครั้งที่ ๔ ;

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๖), หน้า ๓๓๒).

๒) คำสันสกฤต + คำเขมร + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นคำมูล มีบางหน่วยเท่านั้นเป็นคำกร่อน เช่น คำว่า "ยศภูคักติ" เป็นการซ้อนคำที่มีหน่วยแรก "ยศ" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูลหน่วยที่สอง "ธา" เป็นคำกร่อนมาจากคำว่า "ตรา" ซึ่งเป็นภาษาเขมร ส่วนหน่วยที่สาม "คักติ" เป็นคำภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นคำมูล

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สามเป็นคำสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ

ยศภูคักติ

๓) คำสันสกฤต + คำบาลี + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำบาลีสันสกฤตนั้น คำต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียง ๒ คำ คือ

กษัตริย์ชัตติยราช

เศวรพักการบูชา

๔) คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำเขมร

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำสันสกฤต หน่วยที่สองเป็นคำบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สอง
เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ
เกษมสุฐสาราม

๕) คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลี

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต หน่วยที่สอง
เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย
เป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่
สองกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ
นมัสการบูชาสักการะ

๖) คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ
ศุภศิริสวัสดิ

๗) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำเขมร

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรนั้น คำต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามเป็นคำภาษาเขมรมีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียว คือ
สมันดรพรรดพวก. สมักพิภพวก

๘) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก และหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรก และหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหนึ่งที่สาม เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างคำใน เอกสารเพียง ๒ คำ คือ

ณรงค์สงครามยุทธ

ศรีสวัสดิมงคล

๙) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำเปอร์เซีย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเปอร์เซียนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่หน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเปอร์เซีย มีตัวอย่างคำใน เอกสารเพียง ๒ คำคือ

สมพิศศรอากรภาณี

อากรสมพิศสรภาณี

๑๐) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซ้อนคำที่เกิดจากคำภาษาสันสกฤตซ้อนกันสามหน่วยนั้น
คำภาษาสันสกฤตทุกหน่วยจะ เป็นคำมูล

การซ้อนคำที่เกิดจากคำภาษาสันสกฤตซ้อนกันสามหน่วยมี
ตัวอย่างคำใน เอกสารดังนี้

ปรีดี เปรม เกษม

เปรมปรีดีปราโมทย์

๑.๓.๓ การซื้อคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย

การซื้อคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย หมายความว่า หน่วยแต่ละหน่วยคำ เป็นคำภาษาต่างประเทศทุกหน่วย โดยอาจเป็นคำภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งคือ คำ ภาษาจีน ภาษาเขมร ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี ภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษาเปอร์เซีย

การซื้อคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย สามารถแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ ๓ พวก คือ

๑.๓.๓.๑ หน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน

การซื้อคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำ ภาษาจีน ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาเขมร คำภาษาสันสกฤต หรือคำภาษาเปอร์เซีย สามารถ แบ่งออกได้ ๒ พวกคือ

๑) คำจีน + คำเขมร + คำสันสกฤต + คำเปอร์เซีย

การซื้อคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำ ภาษาเขมร หน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยสุดท้ายเป็นคำภาษาเปอร์เซีย นั้น คำภาษา ต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซื้อคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำ ภาษาเขมร หน่วยที่สามเป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาเปอร์เซีย พบตัวอย่างคำใน เอกสารเพียงคำเดียว คือ

สวย*สา อากอร์ภาสี**

๒) คำจีน + คำเขมร + คำสันสกฤต + คำสันสกฤต

การซื้อคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็น ภาษาเขมร หน่วยที่สามและหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็น คำมูลทุกหน่วย

*ดูคำอธิบายที่มาของคำว่า "สา" ที่บทที่ ๑, เจียงรณทที่ ๑๓, หน้า ๓๒๘.

**ดูคำอธิบายที่มาของคำว่า "ภาสี, ภาสี" ที่บทที่ ๑, เจียงรณทที่ ๑๒, หน้า ๓๒๒.

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกเป็นคำภาษาจีน หน่วยที่สองเป็นคำ
ภาษาเขมร หน่วยที่สามและหน่วยที่สี่เป็นคำภาษาสันสกฤต พบตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ
ส่วยสาอากร^{*} สมพักสอน^{**} . ส่วยสาอากรสมภักษร

๑.๓.๓.๒ หน่วยแรกเป็นคำภาษาบาลี

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำ
ภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาสันสกฤต คำภาษาบาลี หรือคำภาษาบาลีสันสกฤต
สามารถแบ่งได้ ๓ พวกคือ

๑) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำบาลี + คำบาลี

การช้อนคำที่มีหน่วยแรก หน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษา
บาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยเป็นคำมูลทุกหน่วย
การช้อนคำที่มีหน่วยแรก หน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำ
ภาษาบาลี ส่วนหน่วยที่สองเป็นคำภาษาสันสกฤต มีตัวอย่างคำในเอกสารเพียงคำเดียวคือ

สิริสวัสดิ์ฉัพพรรณมงคล

๒) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำบาลี + คำสันสกฤต

การช้อนคำที่หน่วยแรกกับหน่วยที่สามเป็นคำภาษาบาลี ส่วน
หน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วยส่วนใหญ่เป็นคำมูล
มีบางหน่วยเท่านั้นที่เป็นคำสมาส เช่น คำว่า "สิริสวัสดิ์ฉัพพรรณมงคล" เป็นการช้อนคำที่มีหน่วยแรก
"สิริ" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำมูล หน่วยที่สอง "สวัสดิ์" เป็นคำภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นคำมูล
หน่วยที่สาม "ฉัพพรรณ" เป็นคำภาษาบาลีซึ่งเป็นคำมูล ส่วนหน่วยที่สี่ "มงคล" เป็นคำสันสกฤตซึ่ง
เป็นคำสมาส เป็นต้น

^{*} ดูคำอธิบายของคำว่า "อากร" ในบทที่ ๑, หน้า ๓๑๓.

^{**} ดูคำอธิบายที่มาของคำว่า "สมพักสอน, สมภักษร" ในบทที่ ๑, หน้า ๓๓๔.

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาบาลี ส่วน
หน่วยที่สองกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤต มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียว คือ

สิริสวัสดิพิพัฒนศุภผล

๓) คำบาลี + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่
ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรก เป็นคำภาษาบาลี หน่วยที่สอง เป็น
คำภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต มีตัวอย่างคำใน เอกสาร
เพียงคำเดียวคือ

ทุกซ์โศกรโศภย

๖.๓.๓.๓ หน่วยแรก เป็นคำภาษาสันสกฤต

การช้อนคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย โดยมีหน่วยแรกเป็นคำ
ภาษาสันสกฤต ส่วนหน่วยที่เหลือเป็นคำภาษาเขมร คำภาษาสันสกฤต คำภาษาบาลีหรือคำภาษา
บาลีสันสกฤต สามารถแบ่งออกได้ ๓ พวกคือ

๑) คำสันสกฤต + คำเขมร + คำเขมร + คำสันสกฤต

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วน
หน่วยที่สองกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเขมรนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การช้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาสันสกฤต ส่วน
หน่วยที่สองกับหน่วยที่สาม เป็นคำภาษาเขมร มีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

โรยาดรอกถนมนรคา

๒) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำบาลี + คำบาลี

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูลทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีมีตัวอย่างคำใน เอกสาร เพียงคำเดียว คือ

ศรีสวัสดิพิพัฒน์มงคล

๓) คำสันสกฤต + คำสันสกฤต + คำบาลีสันสกฤต +

คำบาลีสันสกฤต

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้น คำภาษาต่างประเทศแต่ละหน่วย เป็นคำมูล
ทุกหน่วย

การซ้อนคำที่มีหน่วยแรกกับหน่วยที่สอง เป็นคำภาษาสันสกฤต
ส่วนหน่วยที่สามกับหน่วยที่สี่ เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤตมีตัวอย่างใน เอกสาร เพียงคำเดียวคือ

ภิกษุภิกษุณีอุบาสกอุบาสิกา

๖.๔ สรุป

ผลการวิเคราะห์ที่มาของคำที่นำมาซ้อนกันตั้งแต่ ๒ ถึง ๔ หน่วยพบว่า การซ้อนคำใน
ภาษาไทยสามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ๓ กลุ่มคือ

๑. การซ้อนคำภาษาไทยทุกหน่วย แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง การ
ซ้อนคำภาษาไทย ๒ หน่วย ซึ่ง จะประกอบด้วยคำถิ่นกลางกับคำภาษาถิ่นต่าง ๆ คือ คำภาษาถิ่น
เหนือ คำภาษาถิ่นอีสาน คำภาษาถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นต่าง ๆ คือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วม
ถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นเหนือกับอีสาน คำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นใต้
คำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลางถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลาง ถิ่นเหนือกับถิ่นอีสาน
คำร่วมถิ่นเหนือ ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลางถิ่นเหนือกับถิ่นใต้ และคำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นใต้

คำร่วมกับ เหนือถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นเหนือกับถิ่นใต้ และคำร่วมถิ่นกลางถิ่นเหนือถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ โดยคำภาษาถิ่นต่าง ๆ จะซ้อนกันได้ถึง ๔๘ พยางค์ กลุ่มที่สอง การซ้อนภาษาไทย ๓ หน่วย ซึ่งสามารถจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๒ กลุ่ม คือ การซ้อนคำถิ่นกลางทุกหน่วย และการซ้อนคำถิ่นกลางกับถิ่นอื่น ๆ ซึ่งคำภาษาถิ่นต่าง ๆ คือ คำถิ่นกลาง คำถิ่นใต้ คำถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ และคำร่วมถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสานกับถิ่นใต้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๘ พยางค์ กลุ่มสุดท้าย คือ การซ้อนภาษาไทย ๔ หน่วย ซึ่งแต่ละหน่วยอาจจะ เป็น คำถิ่นกลาง คำถิ่นใต้ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นเหนือ คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นกลางเหนือกับถิ่นอีสาน หรือคำร่วมถิ่นกลาง ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน กับถิ่นใต้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๔ พยางค์

๒. การซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๒ ถึง ๔ หน่วย แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นการซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วยนั้น คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษามอญ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี ภาษาล้านสกกฤต ภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษามลายู ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๑๔ พยางค์ กลุ่มที่สองเป็นการซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วยนั้น คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่งคือ ภาษาเขมร ภาษาบาลี ภาษาล้านสกกฤต ภาษาจีน ภาษาบาลีสันสกฤต หรือ ภาษาเปอร์เซีย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๓๖ พยางค์ และการซ้อนภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วยนั้น คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาจีน ภาษาบาลี ภาษาล้านสกกฤต ภาษาบาลีสันสกฤตหรือภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้ ๑๘ พยางค์

๓. การซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ ถึง ๔ หน่วย แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือกลุ่มที่หนึ่งเป็นการซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๒ หน่วยนั้น คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่งคือ ภาษาจีน ภาษาเปอร์เซีย ภาษาล้านสกกฤต ภาษาบาลี ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาเขมร ซึ่งแบ่งออกได้ ๑๘ พยางค์ กลุ่มที่สองเป็นการซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๓ หน่วย นั้น คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาจีน ภาษาล้านสกกฤต ภาษาบาลี ภาษาบาลีสันสกฤต หรือ ภาษาเขมร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๒๘ พยางค์ และกลุ่มสุดท้ายเป็นการซ้อนคำภาษาต่างประเทศ ๔ หน่วย คำภาษาต่างประเทศจะเป็นคำภาษาใดภาษาหนึ่ง คือ ภาษาจีน ภาษาเปอร์เซีย ภาษาเขมร ภาษาบาลีภาษาล้านสกกฤต หรือภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่ง

สามารถแบ่งออกได้ ๔ พวก

สิ่งที่ทำให้คำภาษาไทย และคำภาษาต่างประเทศต่าง ๆ ซ้อนกันได้หลายแบบมากมาย ดังกล่าวนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับฐานะของคำ เช่นคำพยางค์เดียวจะต้องซ้อนกับคำพยางค์เดียว หรือ คำสองพยางค์ต้องซ้อนกับคำสองพยางค์ เป็นต้น สิ่งที่ทำให้คำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศ มาซ้อนกันได้เป็นจำนวนมากนี้ เพราะความสัมพันธ์ในด้านความหมายที่คำที่นำมาซ้อนกันกล่าวคือ การซ้อนคำแต่ละหน่วยจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือตรงข้ามกันอย่างไรอย่างหนึ่ง นั้นเอง